

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 2 / 2018

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 17, številka 2 / 2018
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Aleš Kuhar, Brane But, Matjaž Mihelčič, Metka Pavšič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranja nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščitena z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

UVODNIK: Vključevanje slepih in slabovidnih oseb v družbo: Integracija ali inkluzija?

Slavica Bukovec Zupanič

AVTOPORTRET: Peter Zidar

Od leta 2010 sem že 9 let zapored državni prvak v showdownu

POPOTNIŠKI UTRINKI: Kirgizija, dežela nomadov pod Nebeškimi gorami (2. Del)

Darja Leskovšek

INTEGRACIJA: Showdown – od rekreacije do tekmovalnega športa za osebe z okvaro vida

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: Dvig denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka s 1. junijem 2018

Brane But

STROKOVNO: Pes vodnik za slepe ljudi

Izkušnje vaditeljice - avtorice priročnika in uporabnice

Marino Kačič

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije Mail (pošta).

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Bližnjične tipke pri operacijskem sistemu Windows, Preobleke operacijskega sistema Android za slabovidne in starejše

Brane But

OGLASNA DESKA: Ljubiteljska kultura dostopnejša od kulture v profesionalnih inštitucijah: Finžgarjeva galerija – priložnost za predstavitev slepih in slabovidnih ustvarjalcev

Slavica Bukovec Zupanič

NOVIČKE: Operaterji bodo morali ponuditi nižje cene paketov, slepi naj se sami obračajo na društva, spletna televizija z oddajami za gluhe in naglušne prenehala z oddajanjem, možna uporaba Google Sheets, na razpolago obširna nadgradnja sistema Windows 10

Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

UVODNIK: Vključevanje slepih in slabovidnih oseb v družbo: Integracija ali inkluzija?

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Ko govorimo o vključevanju oseb z okvaro vida v družbo, sta besedi integracija in inkluzija zagotovo med najpogosteje uporabljenimi pojmi. A je še vedno mnogo tistih, ki ne poznajo razlike v interpretaciji obeh izrazov. V prispevku bomo najprej poskušali razložiti prav to, nato pa predstavili primer dobre prakse vključevanja slepih in slabovidnih v lokalno okolje ter pomen usklajenega delovanja invalidskih organizacij pri odpravljanju ovir v tej sredini.

Sprva sta se pojma integracija in inkluzija uporabljala kot sinonima, danes pa je v interpretaciji že kar očitna razlika. Za besedo integracija, ki izhaja iz latinščine, pri nas najpogosteje uporabljamo izraza vključevanje in povezovanje. Tako poznamo vključevanje tujcev družbo, otrok s posebnimi potrebami v redne šole, mladih v delovni proces, povezovanje držav v politično ali gospodarsko skupnost itd. Slepim in slabovidnim sta zagotovo najbližji integracija na področju zaposlovanja in izobraževanja. V praksi to izgleda tako, da se lahko otrok s posebnimi potrebami vključi v redno šolo le, če lahko doseže zahtevane standarde. Če šola na primer nima dvigala, je otrok na invalidskem vozičku pač ne more obiskovati.

Inkluzija je pri nas nekoliko mlajša beseda kot integracija. K nam je prišla dobesečno čez noč, tako iznenada, da je nismo imeli časa niti posloveniti, kaj šele, da bi kot družba bili pripravljene nanjo. In kakšna je potem razlika med obema? Pri integraciji se mora posameznik prilagajati nekemu novemu okolju, pri inkluziji pa je stvar nekoliko drugačna. Posameznik se mora še vedno prilagajati, a prilagoditi se mora tudi okolica, s tem da upošteva potrebe tega posameznika. V tem primeru bo šola, ki jo želi obiskovati otrok na invalidskem vozičku, v stavbi namestila dvigalo ali dvižno ploščad ter s tem omogočila učencu neovirano gibanje. A inkluzija še zdaleč ni samo to, v prvi vrsti smo inkluzija ljudje s svojim odnosom in razmišljanjem. Zato se bo inkluzija oblikovala, kot se bo razvijala družba v določeni državi, kar pomeni, da gre za dolgoročni proces.

V Sloveniji se v zadnjem času pojavljajo posamezni zametki inkluzivnega vključevanja slepih in slabovidnih. Predvsem lokalne skupnosti so pripravljene narediti korak bliže svojim občanom. A se dostikrat zgodi, da vsaka skupina prebivalcev vidi le svoje interese, ne ozirajoč se kaj dosti na sosedove. Že med različnimi skupinami invalidov je pri odpravi ovir težko uskladiti vse želje in potrebe, ne da bi pri tem bil kdo prikrajšan. Zato sta poleg aktivnega vključevanja za uspešno inkluzijo potrebna še toleranca in usklajeno delovanje vseh invalidskih organizacij v tem okolju. Primer dobre prakse na Severnem Primorskem bodo predstavili: predsednik MDSS Nova Gorica Igor Miljavec ter nekateri lokalni akterji, s katerimi se društvo povezuje.

Igor Miljavec, MDSS Nova Gorica:

»Vsi zainteresirani člani se lahko vključujejo v lokalno okolje preko društvenih aktivnosti. Društvo ima svojega predstavnika v svetu invalidov po občinah, v svetu Nevladnih organizacij Severne Primorske in v Regijskem razvojnem svetu. Sodelujemo pri izboljšavah dostopnosti do prostora, storitev in informaciji za vse ranljive skupine. V regiji in v državi kot tudi v tujini se povezujemo s številnimi nevladnimi organizacijami, preko različnih projektov pa ozaveščamo okolico o slepoti in slabovidnosti. Na področju dostopnosti do prostora skrbimo za mobilnost naših članov v okolju, kjer živijo, in za izobraževanje ponudnikov o dostopnosti do prostora. Tako smo sodelovali pri pripravi prometnega načrta v občinah Nova Gorica, Tolmin in Idrija. Na področju ponudbe storitev skrbimo, da so te ponujene v tehnikah, prijaznih našim članom. Pozornost pa posvečamo tudi informacijski tehnologiji in digitalizaciji, da bi bila dostopna vsem ranljivim skupinam.

Za MDSS Nova Gorica takšno sodelovanje pomeni večjo prepoznavnost v regiji in širše v državi, v zadnjih letih tudi v tujini. Okolje, kjer živijo naši člani, se na tak način seznanja s problematiko slepih in slabovidnih in posledično se izboljša tudi komunikacija. Aktivno vključevanje članov v lokalni skupnosti pa daje življenju v njej še dodano vrednost.

Ker je problem odpravljanja ovir na področju prostora, komunikacije in storitev za vse ranljive skupine celosten, ga je treba tako tudi reševati. Pri tem je pomembno, da invalidske organizacije izrazimo svoje potrebe ter skupaj s strokovnjaki z različnih področij, z lokalno skupnostjo in z drugimi krajevnimi organizacijami iščemo najboljše rešitve za vse skupine prebivalcev: starejše, mamice z otroškimi vozički, gluhe, slepe, osebe na invalidskih vozičkih itd.«

Boris Kante, Zavod GOST na Planoti (socialno podjetje Zavod za gostinstvo in turizem):

»Sodelovanje z MDSSNG smo pričeli leta 2011. Najprej smo se pogovarjali le o skupni izvedbi projekta PLANINA, ki je bil financiran iz Švicarskega finančnega mehanizma, vendar se je sodelovanje zelo hitro razvilo. Na začetku tega smo s slepimi in slabovidnimi pričeli gojiti zelišča. Že tu so se mi porušili vsi predsodki do zmogljivosti oseb s tovrstnimi okvarami. Višja stopnja sodelovanja je nastala, ko smo s skupino osmih članov pričeli izobraževanje o pripravi jedi za pogostitve večjih skupin. V nadaljevanju so se posamezniki naučili tudi pripravljati izdelke na osnovi zelišč (čaje, peciva, pijače). Skratka, opažam, da se člani društva slepih in slabovidnih z veseljem odzivajo za različne aktivnosti, ki jih organiziramo v sklopu zeliščnega centra. Tudi njihov prispevek v našem okolju je zelo pozitivno sprejet, saj smo pri velikem številu ljudi razbili vzorec, da slepi niso sposobni opravljati večine del. Poleg slepih in slabovidnih v naše programe vključujemo tudi druge ranljive skupine, kot so predstavniki ŠENT-a, varstveno-delovnih centrov, bolnikov z osteoporozo in druge. Posamezne skupine se sicer večinoma vključujejo ločeno, kadar pa sodelujejo v isti akciji, ni nobenih težav, nasprotno, med seboj si zelo pomagajo. Prepričan sem, da je tovrstno sodelovanje zelo koristno in nas vse skupaj bogati.«

Aleksander Grum, Ažmurk – zavod za razvoj kulturnih dejavnosti ranljivih skupin:
»Naš zavod sodeluje s številnimi invalidskimi društvi, med katerimi pa je MDSS Nova Gorica zagotovo eno najaktivnejših, ne samo po obsegu, temveč tudi po kakovosti sodelovanja.

Člani in sodelavci društva so v preteklih letih postali pomemben člen našega delovanja. Po zmožnostih si medsebojno pomagamo in skupaj iščemo različne oblike sodelovanja, prijavljamo skupne projekte ter iščemo možnosti financiranja teh. V zavodu izvajamo kulturne dejavnosti, ki jih posamezna društva ne morejo izvesti zaradi premajhnega števila interesentov (film), ali pa so te aktivnosti na višjem nivoju (fotografija). Udeležencem nudimo usposabljanja in mentorstva ter jih spodbujamo k iskanju in razvoju lastnih zamisli, ki jih ob organizacijski in strokovni podpori ter z opremo, ki jo nudi zavod, kasneje uresničijo kot lastne projekte. »Mešanje« različnih invalidov v skupnih aktivnostih je še ne tako daleč nazaj zbuvalo kar nekaj začudenja. V precejšnji meri gre za prav poseben izziv, ki vsaj spočetka prinaša tudi nekaj dodatnih in precej specifičnih težav – poleg dokaj različnih pogledov na svet se srečujemo tudi z zelo konkretnimi težavami: na primer komunikacija med slepimi in gluhami ne more potekati brez posrednika. Pri tovrstnih druženjih je najprej nujno medsebojno spoznavanje in učenje, kako se drug drugemu prilagajati in si po potrebi medsebojno pomagati. Različne posebnosti posameznih udeležencev tako postanejo nekakšna začimba končnega izdelka, še zlasti tam, kjer k njemu prispeva več ustvarjalcev – na primer pri filmu ali gledališču. V dejavnosti v sklopu zavoda redno vključujemo tudi neinvalidne posameznike in tako spodbujamo socializacijo in lažje vključevanje invalidov v širšo družbo.«

Nadja Pahor Bizjak, Lions klubi Severne Primorske:

»Sodelovanje z MDSS Nova Gorica traja že vrsto let in je primer dobre prakse na tem področju. Na začetku je bila pomoč usmerjena le na nakup pripomočkov za lajšanje težav slepih in slabovidnih. Vsi Lions klubi severne Primorske so se pred leti obvezali, da bodo vsako leto prispevali določena sredstva, s pomočjo katerih lahko MDSS kandidira na razpisih za sofinanciranje programov usposabljanja za pozneje oslepele. Maja 2013 je bila prvič organizirana akcija Tečem, da pomagam, in v našem okolju smo si jo zamislili kot skupno akcijo MDSS in Lions in Leo klubov. K sodelovanju smo pritegnili lokalno skupnost ter nekatera druga društva. Jeseni 2014 smo naše dolgoletno uspešno sodelovanje na pobudo MDSS in Zavoda Dostop nadgradili s podpisom Pisma o nameri za odpravljanje arhitektonskih in komunikacijskih ovir ter za izobraževanje o dostopnosti. Sodelujemo tudi na področju ozaveščanja mladih o slepoti in slabovidnosti in podpiramo njihove delavnice v vrtcih in šolah v naših lokalnih skupnostih. Lions klubi tudi v svojem okolju podpirajo različne aktivnosti. Tako na primer LK Kobarid Soča podpira slikarsko kolonijo na Mostu na Soči. Člani naših klubov sodelujemo pri izvedbi dneva na snegu za slepe in slabovidne družine ter v akciji Kolesarim, da pomagam. Naše sodelovanje je že pred leti preraslo golo donatorstvo. Podariti nekomu svoj čas, iskreno besedo in pomoč je mnogokrat vredno veliko več, kot podariti denar. V skupnih akcijah smo z aktivnim sodelovanjem stkali tesnejše vezi. Pomaga nam vsem, da gledamo s srcem.«

Andreja Albreht, Zavod Dostop:

MDSS Nova Gorica veliko pripomore k boljšemu razumevanju teme univerzalnega oblikovanja prostora in odprave ovir v njem. Društvo je prepoznavno tudi širše po Sloveniji, k čemur še posebej pripomore angažiranost njegovega predsednika Igorja Miljavca. Ker je ta tema pri nas še slabo poznana in omejena v glavnem na uporabnike invalidskih vozičkov, je v tem času predvsem pomembno izobraževanje in ozaveščanje. Društvo je na tem področju zelo aktivno, saj s pripravo delavnic in ozaveščevalnih dogodkov veliko pripomore k prepoznavanju te teme. Pri prilagajanju okolja društvo sodeluje z našim zavodom tako, da deli z nami izkušnje in želje, ki jih mi potem posredujemo projektantom in odgovornim na občinskih upravah. Čeprav je dostopnost problem širše skupnosti, so prav invalidske organizacije tiste, ki prispevajo svoje izkušnje, predvsem tam, kjer projektanti in oblikovalci poleg standardov in pravil potrebujejo še dodatne smernice. Tu pa je pomembno, da se invalidske organizacije ne ovirajo med seboj zaradi različnih potreb. Junija letos je v veljavo stopil nov Gradbeni zakon, ki predpisuje večji pomen sodelovanja občin z invalidskimi organizacijami. Zato bo medsebojno sodelovanje invalidskih organizacij še bolj pomembno.«

Lenka Grošelj, Občina Idrija:

»MDSS Nova Gorica predstavlja gonilno silo s strani nevladnega sektorja pri ozaveščanju tako lokalne samouprave kot lokalne skupnosti o pomembnosti prepoznavanja in lajšanja vsakdanjega življenja invalidom. Igor Miljavec kot predsednik Sveta za invalide Občine Idrija, ki predstavlja svetovalni organ župana, skupaj z drugimi člani sveta opozarja na nepravilnosti in podaja možne rešitve pri uresničevanju nalog, ki smo si jih zadali. Prav vzpostavitev sodelovanja z javnimi ustanovami, društvi, sveti in posamezniki, ki delujejo na področju združevanja ter reševanja invalidskih problematik, je ena glavnih nalog občinske uprave. Poudariti želim, da si skozi realizacijo zastavljenih projektov v občini Idrija prizadevamo izboljšati kakovost življenja za vse občane. Na izreden pomen izenačevanja pravic za vse ljudi opozarjamo (sebe in druge) tudi skozi projekte, kot je Občina po meri invalidov. Občina Idrija je namreč ta naziv pridobila v letu 2017.«

Tamara Simčič, Mestna občina Nova Gorica:

»Prva naloga MDSS Nova Gorica je sicer, da poskrbi za svoje člane, druga, nič manj pomembna, pa vključevanje v lokalno okolje. Predsednik društva je hkrati tudi predsednik sveta za invalide pri Mestni občini Nova Gorica, ki je posvetovalno telo župana pri obravnavanju problematike različnih vrst invalidnosti. V lokalno okolje širi društvo zelo pomembno miselnost dostopnosti za vse, kajti prilagoditve, ki so namenjene različnim vrstam invalidov, so navsezadnje koristne za vse prebivalce. Aktivno vključevanje v obliki izobraževalnih delavnic, predavanj, okroglih miz, prispevkov, informativnih brošur o slepoti in slabovidnosti vpliva na kakovost sobivanja in sprejemanja različnosti v lokalnem okolju. Mestna občina Nova Gorica je leta 2012 pridobila listino »Občina po meri invalidov« in lahko rečemo, da je tudi to pripomoglo k boljšemu razumevanju lokalnega okolja o potrebah različnih vrst invalidov. Ob tem se seveda zavedamo, da nas čaka še veliko dela. Veliko nalog je povezanih tudi z razpoložljivostjo proračunskih sredstev, vendar si prizadevamo za redne korake na poti izboljšanja pogojev za ranljive skupine. Veseli smo tudi, da je v občinski upravi vse bolj prisotno zavedanje, da je pri vsakem načrtovanju projektov in investicij pomembno vključevanje ranljivih skupin.«

Če smo si v naslovu prispevka zastavili vprašanje »Integracija ali inkluzija«, je zdaj odgovor na dlani. Predstavljen primer vključevanja slepih in slabovidnih je zagotovo uspešno razvijajoča se inkluzivna zgodba!

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Peter Zidar

Od leta 2010 sem že 9 let zapored državni prvak v showdownu

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

V avtoportretu se nam tokrat predstavlja zelo uspešen športnik, ki je doslej dosegel tako rekoč vse, kar se v showdownu da osvojiti. V članku opisuje tudi postopno slabšanje vida, predstavi svojo družino, delo na kmetiji, ki ga sprošča, pot šolanja in načrte za prihodnost. Poleg računalnika in mobilnega telefona pa mu od pripomočkov za slabovidne še najbolj ustreza navadno povečevalno steklo.

Sem Peter in sem se rodil 15. 2. 1990 v Celju. Imam še starejšega brata. Z družino živimo v majhni vasi blizu Šmarja pri Jelšah.

Moja življenjska pot se je začela dokaj običajno. A že kaj kmalu so starši ugotovili, da z mojimi očmi ni vse, kot bi moralo biti. Pri treh letih sem dobil prva očala. Vse pogosteje sem moral hoditi na preglede k okulistom. Najprej na kontrolne preglede, pri osmih letih sem bil prvič na operaciji v Celju zaradi diagnoze škiljenja, v tretjem razredu pa so se začele prve težave z mrežnico. Še isto leto sem bil prvič na operaciji na očesni kliniki v Ljubljani, kjer je operacija na desnem očesu uspela. Stanje se je nekoliko umirilo, nakar so se v petem razredu začele težave še na drugem očesu. V treh letih sem imel kar 6 operacij odstopa

mrežnice, nato se je stanje umirilo. Naj se dotaknem še zdravstvenega stanja v sedanosti. Skozi postopke operacij se je seveda vid slabšal, tako da sem pristal na približno 10 % ostanka vida. Sedaj se stanje ne spreminja.

Šolanje sem začel v podružnični šoli v domačem kraju, kjer se je kar nekako dalo dohajati snov in učni proces, saj nas je bilo zelo malo učencev. Ko sem v peti razred odšel na matično šolo v Šmarje pri Jelšah, pa so se začele težave s sledenjem, ker je bilo več otrok in se učitelji niso mogli toliko posvečati posameznikom. Takrat so nastopile tudi operacije in seveda veliko izostankov pri pouku, zato so se strokovna služba šmarske šole in Zavoda za slepo in slabovidno mladino iz Ljubljane odločili, da šolanje nadaljujem v Ljubljani, saj bi naj nadoknadil izgubljeni snov in lažje sledil pouku. To drugo je nekako držalo, prvo pa niti ne najbolj. Vendar sem vseeno osnovno šolo zaključil v zavodu. Po končani osnovni šoli sem se preizkusil na gimnaziji v Ljubljani, vendar mi ni uspelo, nekoliko tudi zaradi slabših osnov iz preteklosti. Nadaljnja pot me je vodila nazaj v zavod, kjer sem zaključil srednjo šolo za ekonomskega tehnika. Tu se je moje uspešno šolanje tudi zaključilo.

Še nekaj o poznavanju sodobne tehnologije. Že ko sem v šestem razredu zamenjal ustanovo šolanja, sem dobil prvi mobilni telefon, saj sem šel daleč od doma. Še v istem letu pa so na moji matični šoli začeli humanitarno akcijo zbiranja sredstev, da bi mi kupili prvi prenosni računalnik – in so mi tudi ga. Takrat je bila to prava redkost. Z računalnikom se je lažje delalo zapiske, pa tudi veliko lažje jih je bilo prebrati. Skozi leta šolanja sem se izpopolnjeval v znanju računalništva, ki ga sedaj še kar obvladam. Mobilni telefoni pa mi tako ali tako nikoli niso predstavljali težave. Od ostalih pripomočkov za slabovidne sem preizkusil marsikaj, vendar mi nekako še najbolj ustreza navadno povečevalno steklo.

Kot sem rekel, živi naša družina na podeželju, kjer imamo tudi kmetijo, s katero se preživljamo. Zato sem ves čas, ko sem bil doma, tudi kar veliko pomagal pri vseh možnih opravilih. V času šolanja je to bilo med vikendi, potem pa tudi kar veliko preostalih dni. To delo me je sproščalo, saj sem ga imel zelo rad. Še vedno kar dosti pomagam, koliko mi dopušča čas, vendar pa se počasi odpravljam na svojo pot, ki pa verjetno ne bo ravno najbližja domačemu kraju, saj se kar resno odločam za življenje nekje v bližini kakšnega večjega mesta. Vendar pa domače vasice ne bom nikoli pozabil.

Že kar nekaj časa pa se ukvarjam tudi s showdownom. Spoznal sem ga, ko sem prišel v zavod. Tam je bil učitelj športne vzgoje Anton Marton, ki me je še dodatno navdušil za ta šport. Najprej je bilo samo med urami športne vzgoje, kmalu pa smo začeli tudi s kakšnim turnirjem in 2006 prvič na državnem prvenstvu, kjer sem zasedel 9. mesto. Naslednje leto sem se uvrstil na 6. mesto, naslednji 2 pa na drugo. Od leta 2010 pa sem že 9 let zapored državni prvak. Leta 2008 sem bil poklican v državno reprezentanco in naslednje leto sem odšel na prvi mednarodni turnir v italijanski Milano, kjer sem zasedel 6. mesto. Še istega leta smo bili na Švedskem svetovni prvaki v ekipni konkurenci. Od takrat se je moja športna pot samo še vzpenjala. Naslednje leto sem prvič osvojil kak mednarodni turnir, leta 2013 pa sem kot glavni favorit osvojil svetovno prvenstvo v Kamniku v posamezni konkurenci. Na istem svetovnem prvenstvu smo obranili naslov svetovnega prvaka tudi v ekipni konkurenci. Sledili sta še dve zmagi na dveh evropskih prvenstvih in tudi zmaga na lanskem svetovnem prvenstvu v švedskem Handenu.

Verjetno pa si bom najbolj zapomnil potovanje v Južno Korejo, kjer smo v Seulu imeli svetovne igre, sodelovali smo tudi v showdownu, dosegel sem solidno 5. mesto. Igre so precej spominjale na paraolimpijske igre, kjer pa showdowna žal še ni. Upam, da se bo to čimprej spremenilo. Moj največji dosežek pa je bil, ko sem postal vodilni na svetovni ranking lestvici, tam se držim že skoraj 2 leti.

Pred kratkim smo se udeležili mednarodnega turnirja v Pisi, Italija. Tudi tja smo se odpravili kot reprezentanca. Sam sem ponovno šel z veliko željo po uspehu. Turnir je bil najštevilčnejši doslej, saj je nastopilo kar 37 žensk in 66 moških. Po odličnem prvem in drugem dnevu, ko nisem izgubil niti enega seta, je sledil še tretji dan. Suvereno sem opravil s četrtfinalom in polfinalom, popoldne pa je sledilo še finale, kjer pa sem imel že takoj nekaj težav s telesno pripravljenostjo. To se je kaj kmalu poznalo tudi pri igri. Po dolgi in težki borbi sem na koncu po petih setih izgubil proti Poljaku z najmanjšo možno razliko. To je bil moj prvi neosvojeni turnir po treh letih.

Povedati moram, da sam nisem razočaran nad rezultatom, z igro pa nisem ravno zadovoljen.

Za naprej nimam posebnih načrtov, saj sem osvojil že praktično vse, kar se da v tem športu osvojiti. Igral bom iz leta v leto in se sproti odločal, ali še nadaljevati v sedanji smeri.

Osvojil nisem še samo naziva športnika leta invalida med posamezniki, kar bi si po mojem mnenju že večkrat zaslužil, ampak o tem ne odločam sam. Še zlasti sem bil razočaran po zadnji podelitvi, ki je bila lanskega decembra.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Kirgizija, dežela nomadov pod Nebeškimi gorami (2. Del)

Avtorica: Darja Leskovšek

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

Pošlji komentar

Drugi del potopisa nam ponuja utrip živinskega sejma, oriše urejenost okolja in javnih stranišč, spoznavamo tradicionalen lov z orli in njihovo dresuro. Ta prostrana dežela ima malo gozdov, ima pa najdaljši ep na svetu. Pripovedovalci in pevci le-tega so še danes zelo cenjeni.

Mesto Karakol, ki leži na vzhodni strani največjega jezera Isik-Kul, je znano po svojem nedeljskem živinskem sejmu, kjer se vsak teden odvija živahna trgovina. Neverjetna množica živali in ljudi. Krave s telički, kobile z žrebički, konji, ovce, jagenjčki, kakšna kozica, kužki in nobenih pujsov ali kokoši. Pripeljejo jih z razklumpanimi tovornjaki ali pa kar v prtljažniku avtomobila. Podkovni kovač je imel polne roke dela. Konji so kar v vrsti čakali, da dobijo novo obuvalo. Podkve je potrebno menjati vsakih par mesecev in pri tolikšnem številu konj je to zelo cenjen poklic. Možaki vseh starosti, ženske in otroci, vse se premika, komentira, debatira in trguje. Gotovo je to tudi kraj, kjer se srečujejo znanci, kjer se izmenjujejo vsakodnevne novice, čeprav imajo vsi mobitele.

Jezero Isik-Kul je rahlo slano in izredno veliko, meri kar 180 km po dolžini in je široko 60 km. Leži na nadmorski višini 1.600 metrov. Poleti je kar dobro obiskano, ob njem je nekaj turističnih naselij in še več razpadajočih hotelov, ki so bili zgrajeni v času Sovjetske zveze, ko je sem prihajalo veliko Rusov. Ustavili smo se na rdeči peščeni plaži. Dan je bil vroč in zaplavati v prijetno ne preveč hladno vodo, je bila dobrodošla osvežitev. Tega dne smo doživeli še vroč sprehod med naravnimi skulpturami iz peščenjaka v rjavih, rumenih in rdečih barvnih odtenkih. Pred kratkim odkrit skriven kotiček izredne lepote so poimenovali Skazka, to pomeni Pravljica.

Bolj poznano je rdeče skalovje, imenovano Sedem bikov in Razlomljeno srce nad zdraviliščem, v katerega je od nekdanje zahajala elita od blizu in daleč, tudi sovjetski politiki in astronauti. Kako nenavadne stvaritve zna ustvariti narava!

Rada imam živali in veselila sem se, da bom lahko doživela bližnje srečanje z orlom. Domačin z udomačenim orlom nas je čakal sredi travnika, da nam razloži, kako poteka tradicionalen lov z orli. Redki posamezniki se še ljubiteljsko ukvarjajo z dresuro orlov, predvsem za tekmovanja. Lovec ujame mlado ptico, ki je komaj zletela iz gnezda, vedno izbere samico, ki potem živi z njegovo družino v hiši v neprestanem kontaktu, da se povsem naveže nanje. Sledi večmesečna dresura, potem orlica poleti, ujame zajca in počaka, da pride gospodar. Plen izpusti šele, ko dobi kos drobovine. Po petnajstih letih postane spolno zrela, takrat jo dobro nahranijo in odpeljejo desetine kilometrov stran v visoke gore, kjer jo izpustijo in upajo, da bo

sposobna sama vzrediti nov zarod in dočakati lepo starost. Živijo do 80 let. Po razlagi in demonstraciji lova, smo si lahko nataknili usnjeno rokavico in se slikali z njo. O, kako težka in veličastna žival je to!

Vsak dan smo nekaj ur preživeli v kombiju in se čudili vsemu, kar nas je obdajalo ob poti... Prav nič ni bilo podobno temu, kar videvamo doma.

Ko grem doma na kakšen sprehod ali pohod na bližnje hribe, je vse dosegljivo v enem dnevu. Tu pa ... Ob jezeru Song-Kul na 3.200 metrih nadmorske višine smo se še zadnjič nastanili v jurtah in odšli na sprehod. Po dveh urah sem se ozrla naokoli in se vprašala, ali se sploh premikam. Vsenaokrog zelena planjava, v daljavi modra črta jezera, okrog in okrog mehko gričevje, pobeljene gore v daljavi, popolna tišina, nekaj osamljenih živali na paši. Do tega zadnjega cilja v teh višinah smo se peljali po strmo vzpenjajočih, serpentinastih makadamskih cestah čez prelaze z lepimi razgledi, pogledi na neskončne verige gora in na prostrane pašnike.

Gozda imajo izredno malo, le bore štiri odstotke dežele je pokrito z njim; največ je smrekovega. V hudih časih pomanjkanja, ob osamosvojitvi so ga izsekali, zato danes načrtno pogozdujejo. Sečnja dreves je celo prepovedana. Listavci rastejo tudi do 2.500 metrov visoko, vmes smo naleteli na divje marelice. Nisem še jedla boljših. Sploh je bil konec avgusta čas za sadje. Prav marelice, drobne in sladke, so kmetje ponujali v vedrih kar ob cestah. Seveda smo pretiravali in jih nakupili toliko, da smo jih le s težavo vse pojedli.

Posebna preizkušnja za nas je njihovo dožemanje čistoče, pogled na urejenost okolja in na urejenost doma. Znotraj hiše je vse čisto in pospravljeno, zato smo se že na vratih penziona, v katerem smo prvič prespali, morali brezpogojno preobuti v copate. Topla voda v kopalnici je občasno tekla, v školjko je prepovedano metati toaletni papir, ker so odtočne cevi odločno preozke. To takoj opaziš, saj so speljane nadometno. Stopnice so pogosto različnih velikosti, tako po višini kot po širini, zato je hoja nujno zelo oprezna. Pri javnih straniščih v lokalih ali pa kje na bazarju prevladujejo počepna stranišča, za katera pa ni nujno, da imajo vodo za splakovanje. Luknja v betonskem dnu je pogosto vse, kar ti ponudijo. Kabine nudijo le malo zasebnosti. Pogosto posamezne prostorčke ločuje samo nizek vmesni zidec z vratci ali še najbolj pogosto brez. Umivalniki z milom so neverjetno daleč od stranišč, največkrat pa takoj za vrati restavracije, v katero vstopiš. To pa ni slabo, kajne? Vode v teh krajih res ne primanjkuje, a vodovod je redka dobrina. Po vaseh so vodnjaki ali bistri potoki. v mestih je seveda vodovod nekaj nujnega. Najbolj so nas motile resnično slabe ceste, zaradi katerih se vožnja zavleče v nedogled. 20 km in ena ura vožnje. Ali ne bi bili hitrejši na konjih, sem večkrat pomislila. A kaj, ko se nisem rodila tam, da bi me pravočasno naučili jahati. Tudi v mestih ni dosti bolje. Glavna cesta je asfaltirana, pločniki so tlakovani, a polni manjkajočih tlakovcev, stranske ceste so jama pri jami vse do ograje, za katero se pogosto nadaljuje urejeno dvorišče. Ostra meja torej med javnim in zasebnim, med mojim in našim skupnim, za katero mora poskrbeti neka oblast! Pa saj to razmišljanje poznamo!

Osrednja figura kirgiške identitete je Manas, legendarni junak, ki je zmagoval v bojih z Ujguri in o katerem govori ep, sestavljen iz neverjetnih petsto tisoč verzov. Je

najdaljši ep na svetu in zaščiten kot kulturna dediščina pri UNESCO. Nastanek epa, ki se je skozi stoletja spreminjal in dopolnjeval, sega tisoč let nazaj. Kar je najbolj fascinantno je to, da tradicija petja in pripovedovanja epa še živi in jo skrbno gojijo. Izurjeni pripovedovalci, imenovani manasči so ugledne osebe, ki jih vabijo na vse pomembne zasebne in javne slovesnosti. Pojejo ali govorijo z izjemno dramatičnim glasom in veliko gestikulirajo, ko opisujejo posamezne odlomke, ki govorijo o boju, zmagah in porazih tega mitskega junaka in njegovih naslednikov. Veliko spomenikov je po vsej deželi postavljenih njemu v čast. Po Manasu so poimenovali tudi letališče, univerzo in gledališče v Biškeku. Pred par leti se je pojavil štirileten fantič, ki je začel sam od sebe recitirati ep o Manasu. Kot bi prejel to znanje že v zibelko. V Muzeju nomadske kulture se neprestano vrti video, ki prikazuje dečka v tradicionalni noši, kako dramatično nastopa kot kak odrasel manasči. Tega pa res ne zna nihče pojasniti.

Kirgizija leži skoraj v celoti v gorovju Tjan-Šan, kar pomeni Nebeško gorovje. Upravičeno jo lahko imenujemo Švica osrednje Azije. Le 8 odstotkov ima obdelovalne zemlje, štiri petine je leži nad 1.500 metrih, zato ni čudno, da je redko poseljena in je nomadsko pašništvo bilo od nekdaj vir preživetja. V tem gorovju so rudniki premoga in tudi rudnik zlata na višini 4.000 metrov. Koncesijo za izkoriščanje zlata je dobila firma iz Kanade, tako da le manjši del dobička ostane doma. Vodno bogastvo je neizmerno, neokrnjene narave je v izobilju, kar pomeni veliko priložnost za razvoj turizma. Če bomo le uspeli ohraniti mir na zemlji, potem bo ta dežela doživela nesluten razcvet!

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Showdown – od rekreacije do tekmovalnega športa za osebe z okvaro vida

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Showdown (namizni tenis za slepe in slabovidne) je poleg golballa (igre z zvonečo žogo) ena od športnih zvrsti, s katero se lahko ukvarjajo osebe z okvaro vida povsem samostojno. Je torej specifični invalidski šport, ki ima zapisana pravila igre, predpisano obvezno opremo ter urejen tekmovalni sistem. Od začetnega rekreativnega igranja se je zaradi velike priljubljenosti razvil v vrhunski tekmovalni šport in le vprašanje časa je, kdaj bo ta disciplina uvrščena med paraolimpijske športe.

Ko govorimo o športnih zvrsteh, primernih za osebe z izgubo vida, je seznam teh precej kratek. Slepí in slabovidni se res lahko ukvarjajo z nekaterimi športnimi aktivnostmi, kot so pohodništvo, kolesarjenje s tandem kolesi, kegljanje Toda med specifične športe za te osebe štejemo le golball in showdown. In prav o slednjem bo tekla beseda v tem prispevku. A preden se lotimo razkrivanja podrobnosti, sledi nekaj zgodovinskih mejnikov v razvoju tega športa tako v svetovnem kot slovenskem merilu. Nato pa se nam bodo pridružili zanimivi sogovorniki s še bolj zanimivimi odgovori.

Showdown je izumil Joe Lewis, popolnoma slepi Kanadčan leta 1960. Želel je namreč najti šport, ki bi ga lahko rekreativno ali tekmovalno igral popolnoma sam, brez pomoči videčih. Po nekajletnem preizkušanju sta skupaj s prav tako popolnoma slepim Patrickom Yorkom zapisala nekaj osnovnih pravil o igri in opremi, potrebni zanjo. Ko se je leta 1980 showdown prvič pojavil kot predstavitveni šport na paraolimpijskih igrah, v Arnhemu, si je začel utirati pot na površje tudi v Evropi.

Slovenski paraolimpijci so ga prvič opazili, ko se je leta 1996 predstavljal na paraolimpijskih igrah v Atlanti. Nanj je še posebej postal pozoren takratni trener slovenske golball reprezentance Anton Marton ter ga uspešno prenesel na slovenska tla. V naslednjih letih je bil tudi pobudnik za izdelavo showdown miz ter imel precejšnje zasluge pri razvoju tega športa pri nas.

Po letu 2000 so namizni tenis za slepe in slabovidne začeli igrati v obeh takratnih šolah ter na vseh devetih medobčinskih društvih. To je pri igralcih vzpodbudilo tudi določeno tekmovalnost in začela so se prva neuradna tekmovanja ter izobraževanja sodnikov. Showdown ni bil več samo rekreacija in zabava, temveč je postal povsem resen tekmovalni šport. To je leta 2003 potrdila tudi ustanovitev slovenske lige pod okriljem Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije in že leto kasneje beležimo prvo udeležbo našega igralca na mednarodnem tekmovanju.

Ko je leta 2005 Zveza za šport invalidov Slovenije imenovala za selektorja reprezentance Gregorja Habjana, pa se je slovenski showdown začel bliskovito širiti tako v kvantitativnem pa tudi kvalitativnem smislu. Istega leta je slovenska reprezentanca opravila svoj prvi uradni mednarodni nastop v Olomoucu na Češkem, kjer je IBSA (International Blind Sports Federation) organizirala prvo svetovno prvenstvo v showdownu. Uspehi in odličja so si zdaj kar sledili, kot po tekočem traku.

Tudi drugod po svetu je showdown postal zelo priljubljen tekmovalni šport za slepe in slabovidne, ki je cenovno dosegljiv slehernemu zainteresiranemu. Zato že vrsto let potekajo aktivnosti za njegovo uvrstitev na seznam paraolimpijskih športov.

Ob tekmovalnem duhu, ki prežema večino igralcev showdowna, pa ne smemo pozabiti, da športno udejstvovanje vpliva na psihofizični razvoj posameznika ter pomaga lajšati vsakodnevne težave, ki jih pri teh osebah običajno ni prav malo. Tanja Oranič, dolgoletna uspešna igralka, o tem pravi: »Showdown je zame v prvi meri druženje s prijatelji, obenem pa je tudi rekreacija. Vsak šport pa s seboj prinese še tekmovalnost. Res je, da ga sedaj še ne moremo šteti med profesionalne športe, vendar vse bolj kaže, da bo to kmalu postal. Na treninge hodi vedno več ljudi, tekmovalci so vedno boljši in močnejši. Če želiš biti dober ter uspešen, je treba vlagati vedno več truda v tehniko igranja, moč in fizično pripravljenost.«

Več o slovenskih igralcih showdowna ter njihovih uspehih je na voljo na spletni strani: <http://www.showdown.si>.

Kot je bilo obljubljeno že na začetku prispevka, nam bodo športno zvrst, ki je Slovencem prinesla že obilico vrhunskih rezultatov in veselja, pomagali podrobneje predstaviti igralci showdowna: Tanja Oranič, Miha Susman in Denis Repa ter dolgoletni selektor slovenske showdown reprezentance Gregor Habjan.

Vprašanje: »Kakšen šport je torej showdown?«

Odgovor: »Showdown je igra, ki je precej podobna namiznemu hokeju. Igra se na mizi elipsaste oblike, ki se razlikuje od hokejske v tem, da ima večjo odprtino za gol in da nima zračne blazine. V tekmi sta vedno udeležena dva igralca, ki si stojita nasproti in med seti menjata strani. Da sta si popolnoma enakovredna, med igro nosita zatemnjena očala. Cilj vsakega od njiju je z loparjem poslati zvenečo žogico pod sredinsko tablo v nasprotnikov gol. Ta mu seveda to poskuša na vsak način preprečiti. Bistvo igre je poslušanje zvoka kotaleče žogice. Zato je potrebna precejšnja koncentracija pri igralcih in tišina v prostoru, kjer se igra.«

Vprašanje: »Kako poteka igra, nekaj najpomembnejših pravil in kakšna je vloga sodnika?«

Odgovor: »Običajno se igra na dva ali tri dobljene sete. Set je dobljen, ko igralec doseže 11 točk ter razliko vsaj 2 točk v primerjavi z nasprotnikom. Gol je vreden 2 točki, vse ostale napake nasprotnika (avt, tabla, nedovoljena obramba ali dotik) pa 1 točko. Vsak igralec ima v vsakem setu pravico do 1 odmora, ki traja 1 minuto.

Tekmovanja potekajo v posamični konkurenci ter ekipno. Posamično igralci tekmujejo ločeno po spolih. Ekipa, ki jo sestavljajo 3 igralci, ima lahko 2 moška člana in 1 žensko predstavnico, lahko pa je tudi obratno.

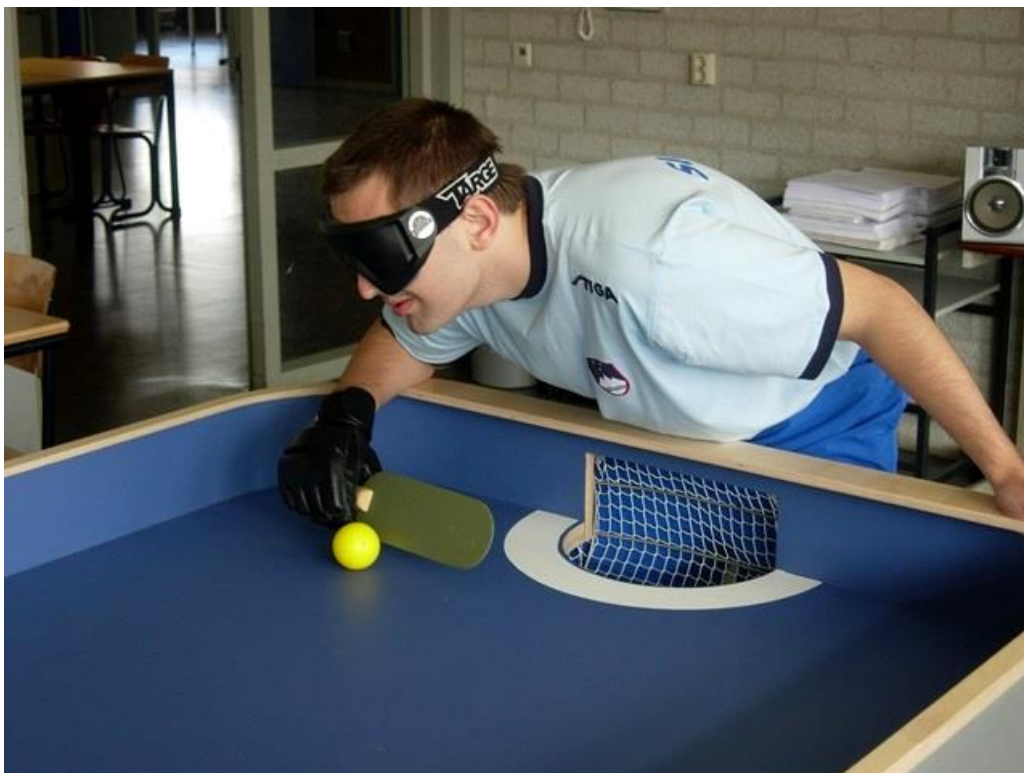
Vloga sodnika na tekmi je velika, saj je on tisti, ki vidi, kaj se dogaja na mizi. Ob zadetku in nepravilnostih igro ustavi z žvižgom piščalke. Igralca se morata ustaviti, sodnik pa pove, kdo je dosegel gol, ali razloži, kaj je šlo narobe. Je tudi tisti, ki skrbi za red v dvorani.«

Vprašanje: »Kako bi opisali igralno mizo?«

Odgovor: »Miza je v obliki pravokotnika in ima močno zaobljene vogale. Na krajših straneh sta gola, nekaj centimetrov nad sredino mize pa tabla, pod katero potuje žogica. Sredinska tabla je tudi varnostnega pomena, saj blokira visoke žoge, ki so usmerjene proti nasprotniku in tako prepreči, da bi žogica igralca zadela v glavo. Miza je na vseh straneh omejena s 14 cm visoko ogrado, da žogica ne pade z nje.«

Vprašanje: »Kaj spada med obvezno opremo igralca in čemu ta služi?«

Odgovor: »Najprej sta tu lopar podolgovate oblike in žogica iz trde plastike, v kateri so koščki kovine, ki pri stiku s površino povzročajo zvok. Vsi igralci morajo biti oblečeni v športna oblačila (majica s kratkimi rokavi, kratke hlače in športni copati z dobrim oprijemom) ter imeti zatemnjena očala, da imajo enake pogoje za igro in da se popolnoma osredotočijo na zvok. Ker je žogica precej trda in ob udarcu povzroča bolečine, morajo igralci imeti tudi zaščitne rokavice. Dodatno pa se posameznik lahko odloči še za znojnik, ki služijo zaščiti zapestja in brisanju znoja ter za bombažne rokavice, ki jih nadene pod zaščitne, da prepreči znojenje dlani.«

Fotografija: igralna miza za Showdown

Vprašanje: »Kakšna je možnost za treninge in kako je urejen tekmovalni sistem?«

Odgovor: »Treninge igralcem omogoča vseh devet medobčinskih društev, reprezentanca pa ima nekajkrat letno trening v Domu oddiha na Okroglem.

V Sloveniji so vsako leto organizirana društvena in regijska prvenstva, njihovi rezultati pa štejejo tudi kot kvalifikacije za državno prvenstvo. Poleg tega je organiziranih še nekaj odprtih turnirjev.

Slovenska reprezentanca se v glavnem udeležuje svetovnih in evropskih prvenstev ter tekmovanja "European Top Twelve", na katerem se zbere 12 evropskih igralcev, ki so uvrščeni najvišje na svetovni rank lestvici. Udeležba na mednarodnih turnirjih je odvisna predvsem od finančnih sredstev, ki jih običajno vedno primanjkuje.«

Na vprašanji v nadaljevanju odgovarja trener slovenske showdown reprezentance Gregor Habjan.

Vprašanje: »Ste dolgoletni uspešni trener slovenske reprezentance v showdownu. Komu in čemu pripisujete dokaj hiter vzpon tega športa pri nas?«

Odgovor: »Da, reprezentančni trener sem že od leta 2005. Do takrat smo se s tem športom na vrhunski ravni bolj kot ne le spogledovali. Prva resna udeležba v smislu reprezentance je bila udeležba na svetovnem prvenstvu leta 2005 na Češkem v kraju Olomouc. Prepričan sem, da je bilo ravno to prvenstvo tudi eden od razlogov, da je uradno do oblikovanja reprezentance tudi prišlo. To je bil zame vse do danes eden najtežjih turnirjev v zgodovini showdowna. Pa ne toliko zaradi same igre, temveč predvsem zaradi logistike in sistema tekmovanja. Takrat sem kot trener dognal kar nekaj pomembnih ugotovitev v zvezi z igro in v zvezi s taktiko. Ena najpomembnejših lastnosti, za katero sem prepričan, da je tudi ena glavnih smernic nekoliko hitrejšega vzpona k uspehom, je bila ta, da igralci potrebujejo igralsko kondicijo v smislu ritma oz. tempa turnirskega sistema. Tako smo na začetku zelo veliko delali na tem da se nismo osredotočali na samo igro, temveč na celoto in tudi v tem smislu organizirali priprave, kakršne imamo organizirane še danes. Ko smo uspeli priti proti vrhu ali v bližino vrha, je jasno, da skušaš narediti še korak naprej, zato se je razvijala tako oprema kot tudi koordinacija gibanja, tehnika in moč udarcev ter tudi stil oziroma način obrambe. Vse do leta 2008 v Tuusuli in leta 2010 v Handenu smo se na prvenstvih uvrščali nekje tja nad četrto mesto. Na teh prvenstvih sta naredila preboj na stopničke pri moških Aleksander Sabo in pri ženskah Jana Führer. Omenjena športnika sta v Sloveniji že kar nekaj časa krojila vrh showdowna, tako da smo samo čakali na trenutek, ko se bo to zgodilo še v tujini. Od takrat naprej se redno uvrščamo na visoka mesta v posameznih kategorijah kot tudi v ekipnih tekmovanjih. Za omenjenima so prevzeli štafetno palico pri moških Peter Zidar, ki redno zmaguje turnirje doma in v tujini in je trenutno najboljši igralec showdowna na svetu, pri dekletih pa se Tanja Oranič in Sanja Kos izmenjujeta na višjih mestih in si uspehe delita, težko pa je priti na najvišjo stopničko. Za omenjenimi pa prihajajo tudi še mladi igralci, ki so že člani reprezentance: Miha Susman, Denis Repa in Tina Gostenčnik. Vsekakor se pa moramo za vzpon slovenskega showdowna zahvaliti vsem igralcem showdowna v Sloveniji. V zgodovini je poleg že omenjenih kar nekaj igralcev pisalo zgodovino slovenskega showdowna in le s pomočjo teh smo lahko organizirali kakovostne priprave, močne turnirje in vedno tudi močno in kakovostno

reprezentanco. Vsem, ki so kazali vsaj malo talenta in energije, se je ponudilo tudi možnost nastopa na kakem mednarodnem turnirju ali celo na kakem od prvenstev. Vrh slovenskega showdowna smo dosegli z organizacijo Svetovnega prvenstva v Kamniku, na katerem smo dosegli tudi velik oziroma največji uspeh slovenskih showdownistov. Žal pa je to prvenstvo prineslo tudi nekaj negativnega vpliva na reprezentanco in odnose znotraj nje. Pritiski in želje na tovrstnih tekmovanjih so velike, kot trener moraš potegniti neko vzporednico med znanjem, željami in možnostmi kako priti do uspeha ter nato sprejeti odločitve, ki mogoče nekemu tudi niso najbolj všečne. Žal smo takrat doživeli rahel osip slovenskih showdownistov, meni je žal, da je do tega prišlo, toda mi gremo naprej, reprezentanca nadaljuje z delom in še naprej dosegamo lepe uspehe.«

Vprašanje: »Kako pa vidite razvoj showdowna v prihodnosti?«

Odgovor: »Razvoj in prihodnost vidim v osnovi nekoliko zapleteno. Rad bi rekel, da bo ta šport glede na svojo kvaliteto doživel vso svojo auro in se razcvetel do neskončnosti. Toda glede na mladost tega športa in trenutne kazalnike težko trdim, da se bo to res zgodilo. Veliko dela bi bilo v to smer storjenega, če bi se šport uvrstil v družino paraolimpijskih športov. Vsi vemo, da gre to zelo počasi, da je potrebno zadostiti kar nekaj pogojem, ko pa vse to imaš, pa žal vemo, da je ob vsem tem potrebno tudi zdravo lobiranje med ljudmi, ki se o tem odločajo. Showdown sodi med nove športe, ki se šele uveljavljajo na področju slepih, kaj šele v svetu združenih invalidov. Situacija in razvoj showdowna je od države do države različna in mirne volje lahko rečem, da prednjačimo in sodimo med države, kjer je ta šport solidno umeščen. Seveda vsak šport doživlja vzpone in padce, trenutno predvsem na rekreacijskem nivoju pri nas zaznavam rahlo padanje, kar pa je tudi posledica razvoja nekaterih drugih zvrsti oz. lažjih oblik rekreacije. Tudi na showdown v mnogih državah še gledajo kot neko obliko rekreacije in zabave. To je tudi ena glavnih težav te športne discipline. Srčno upam, in ravno upad rekreativnega showdowna kaže na to, da smo ta pogled na showdown v Sloveniji že prerasli, saj se med igralci ustvarjajo velike razlike in je treba trdo delati, da prideš na nivo reprezentanta, kar pa v preteklosti ni bilo najbolj nujno. Če hočemo, da se bo showdown izkazoval kot kakovosten šport, je treba povsod poudarjati njegovo zahtevnost na tekmovanjih in kako potrebna je fizična in psihična vzdržljivost, če hočemo osvojiti zmago na turnirju.

Tako kot showdown niha pri nas, niha tudi v tujini, nekje narašča, nekje ugaša. Veliko je odvisno od ljudi, ki se z njim ukvarjajo, koliko je želje in koliko volje do uveljavljanja na državnem nivoju. Seveda je sam obstoj showdowna najbolj odvisen od posluha IBSE in državnih zvez, ki se ukvarjajo s paraolimpijskim športom, ali pa zvez, ki se ukvarjajo s slepimi in slabovidnimi. Večkrat je prav tu čutiti premalo gorečnosti in podpore, zato tudi prihaja do že prej omenjenega nihanja. Vsekakor pa lahko rečemo da se temu športu priključuje vedno več držav in da je to vsekakor dober znak za njegov razvoj. Dobro delujejo tudi komiteji IBSA, katerega član sem tudi sam. Skrbimo za osveževanje pravil ter za neko ravnovesje med organizatorji, sodniki in udeleženci tega športa.«

Preberite tudi tokratno rubriko Avtoportret, kjer se vam predstavlja aktualni svetovni prvak v showdownu, Peter Zidar.

Na vrh

INVALIDSKO VARSTVO: Dvig denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka s 1. junijem 2018

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

S 1. junijem 2018 se znesek redne denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči in posmrtnine od sedanje višine 297,53 evra zviša na 385,05 evra. Cenzus za varstveni dodatek za samsko osebo se od sedanje višine 484,97 evra zviša na 566,02 evra.

S 1. junijem 2018 začnejo veljati spremembe Zakona o socialno varstvenih prejemkih, gre za novosti na področju denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka za samske osebe in za družine. Osnovni znesek minimalnega dohodka se zviša na 385,05 evra. Za samsko osebo znaša trenutno 297,53 evra), kar pomeni, da se znesek redne denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči in posmrtnine zviša na 385,05 evra. Cenzus za varstveni dodatek za samsko osebo bo znašal največ 566,02 evra (trenutno 484,97 evra).

Če imate veljavno odločbo o denarni socialni pomoči oziroma varstvenem dodatku, je treba za uveljavljanje višjega zneska denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka najkasneje do konca julija 2018 oddati novo vlogo na center za socialno delo.

Žal dvig denarne socialne pomoči avtomatično ni mogoč in upravičenci bodo morali na pristojni center za socialno delo prinesiti vlogo. Novela Zakona o socialno varstvenih prejemkih namreč ni določila samo višjega osnovnega zneska minimalnega dohodka, ampak tudi novi ekvivalenčni lestvici oziroma nove višine minimalnega dohodka, ki pripadajo posameznemu družinskemu članu (te vplivajo na izračun cenzusa in na posamezni znesek pravice).

Novela je določila tudi, da se s 1.6.2018 o denarni socialni pomoči in varstvenem dodatku odloči na novo. Denarna socialna pomoč je namreč odvisna od višine dohodkov (iz zadnjih 3 mesecev pred mesecem vložitve vloge, zato pri ponovnem izračunu pride do zajema podatkov o dohodkih za novo obdobje), števila družinskih članov, premoženja, prihrankov ter zagotovljene oskrbe (ali ima zagotovljeno bivanje/prehrano) in morebitnega obstoja krivdnega razloga (na primer neprijavljenost pri Zavodu RS za zaposlovanje, prestajanje zaporne kazni ...). Podobno velja za varstveni dodatek.

Navedeno pomeni, da se, če stranka (ki je že upravičena do pravice) za preračun zaprosi do konca julija 2018, šteje, da je bila vloga vložena 31. 5. 2018 in se na novo ugotovi materialni položaj samske osebe oziroma družine oziroma se ponovno preveri, ali stranka še vedno izpolnjuje zakonsko določene pogoje za upravičenost do

pravice od 1. 6. 2018 dalje. Če bi želeli, da se nova višina osnovnega zneska minimalnega dohodka upošteva na enak način kot vsakoletna uskladitev le-tega (avtomatično zvišanje dodeljenega zneska, tj. brez ponovne preverbe izpolnjevanja zakonsko določenih pogojev za upravičenost do pravice ali po uradni dolžnosti CSD ali na zahtevo stranke), bi moralo biti to urejeno z zakonom. Navedeno z novelo ni bilo določeno, ker kot že omenjeno zgoraj, z novelo ni bila določena samo nova višina osnovnega zneska minimalnega dohodka, ampak sta bili spremenjeni tudi ekvivalenčni lestvici za DSP in VD, ki narekujeta novo odločanje. Avtomatično odločanje v smislu uskladitve že dodeljenih pravic z novo višino osnovnega zneska minimalnega dohodka torej ni možno, saj za to pravna podlaga ne obstaja. Glede na navedeno je posledica ponovne preverbe lahko torej tudi ta, da stranka do pravice ne bo več upravičena (če se bo ugotovilo, da ne izpolnjuje več zakonsko določenih pogojev za upravičenost do pravice), zato se je sprejela odločitev, da se preračun opravi le na zahtevo stranke, in ne po uradni dolžnosti s strani CSD-jev.

Zaradi zapletov pri sprejemanju sprememb Zakona o socialno varstvenih prejemkih v Državnem zboru RS pa bo na žalost nova višina denarne socialne pomoči 385,05 evra veljala le do 31.12.2018. S 1.1.2019 se bo višina denarne socialne pomoči znižala na 331,26 evra, s tem pa se bo znižal tudi cenzus za varstveni dodatek.

Vir: <http://www.mdds.gov.si/>

[Na vrh](#)

STROKOVNO: Pes vodnik za slepe ljudi

Izkušnje vaditeljice - avtorice priročnika in uporabnice

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Mednarodni dan psov vodnikov je vsako zadnjo sredo v mesecu aprilu. Letos je bil to 25. april. Na ta dan je bil v Ljubljani izdan in predstavljen po nam znanih informacijah prvi priročnik za uporabnike psov vodnikov. V članku poleg kratke predstavitve priročnika izpostavljam konkretne izkušnje vaditeljice psov vodnikov in uporabnice psa vodnika. Z njima smo opravili intervju. Bralcem želimo predstaviti razliko med psom in psom vodnikom ter prednosti in obveznosti, ki jih prinese v družino tak pes.

Pes vodnik za slepe in slabovidne ni le pes in ni le pripomoček za vodenje. Je tudi prijatelj, družabnik, življenjski sopotnik, ki slepemu podari celo svoje življenje, v katerem z vsemi svojimi sposobnostmi skrbi za njegovo varno spremljanje oziroma vodenje. Da je to možno, se med psom vodnikom in uporabnikom razvije prav posebna oblika sožitja, v kateri sta poleg simbiotične povezanosti potrebna tudi specifičen red in disciplina, ki se pri psu privzgojita skozi vzgojo in šolanje, pri uporabniku pa v času usposabljanja in učenja pred prihodom psa vodnika v njegovo družino. Uporabnik mora biti pripravljen in sposoben sam skrbeti za psa 24 ur na dan, 365 dni na leto in to v skladu z zahtevami zakonodaje in predpisov, po katerih mu je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS) dal psa vodnika na uporabo (Sunčič Zanut 2018).

Pravico do psa vodnika imajo polnoletne osebe (izjemoma tudi mladoletne), ki so glede na izgubo vida po definiciji slepote razvrščene v tretjo, četrto ali peto kategorijo. Kandidat mora biti poslovno sposoben, v dobri psihični in fizični kondiciji, imeti naklonjen odnos do živali in zadostiti kriterije mobilnosti in orientacije. Formalno gledano je pes vodnik v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZ-VZZ) in v Pravilih o obveznem zdravstvenem zavarovanju klasificiran kot medicinsko tehnični pripomoček. Zato sredstva za njegovo šolanje zagotovi Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Slepí dobijo psa vodnika v uporabo na podlagi okulističnega izvida in tiflopedagoškega poročila, ki predstavlja dokazilo tudi njihove mobilnosti (ZZZS 2018). Lastnik psa vodnika je ZZZS, ki lahko slepemu uporabniku psa vodnika odvzame, če ne ravna v skladu s pravili in ga dodeli drugemu uporabniku (Sunčič Zanut 2018). Podrobnejša pravila in postopek za pridobitev psa vodnika se nahajajo v priročniku.

V Sloveniji se vsako leto vzgoji in izšola povprečno 2 psa vodnika za slepe. Ta številka postopoma narašča. Za vzgojo psov vodnikov se skorajda izključno uporablja pse pasme labrador. Trenutno je v RS okrog 30 uporabnikov psov vodnikov. Če primerjamo to številko s potencialnimi uporabniki, ki bi imeli formalno gledano pravico po zakonodaji (teh je v RS okrog 3000) lahko ugotovimo, da ima v Sloveniji psa vodnika okrog 1 % potencialnih uporabnikov.ocene iz tujine pa kažejo,

da se za psa vodnika odloči od 3 do 5 %, v nekaterih državah pa do 10 % slepih. Ta podatek kaže na to, da je v Sloveniji še precej prostora za vzgojo psov vodnikov.

Priročnik za uporabnike psov vodnikov in njihove svojce je izdala Zveza slepih in slabovidnih Slovenije. V njem je avtorica Alenka Sunčič Zanut (večletna vaditeljica psov vodnikov) opisala: zgodovino uporabe in šolanja psov vodnikov, psiho-fizičen ustroj psa, vlogo družine (družinskih članov) in socialne mreže (prijateljev), specifične bivalne pogoje psa vodnika in natančen opis vzgoje in šolanja psa vodnika. Pobudnica, organizatorica pri izdaji priročnika in prispevka v obliki spremne besede pa je večletna uporabnica psa vodnika Sabina Dermota (ZDSSS 2018). Z obema smo za ta prispevek naredili intervju, kjer sta nam opisali poleg strokovne plati tudi izkušnje, dileme in nasvete z osebne plati.

Intervju z Alenko Sunčič Zanut (vaditeljica psov vodnikov)

Kako ste prišli do odločitve, da boste vzgajali pse vodnike?

Če pomislim na čisto prvi preblisk v smeri urjenja psa vodnika, se je le-ta pripetil pred dobrimi petindvajsetimi leti, na začetku najine (jaz in mož) kinološke poti z najino prvo psičko labradorko Nevo. Takrat o sami vzgoji ali šolanju psov nisem vedela še ničesar. Namreč, oče najine psičke Neve je bil pes vodnik. Malce nenavadno, saj danes pse vodnike steriliziramo oz. kastriramo, vendar v preteklosti to ni bila redna praksa. V tistem obdobju so pse šolali v podutiški policijski šoli, naša soseda pa je bila uporabnica tega kužka. Tako se je zgodil moj prvi stik s čisto pravim psom vodnikom. Ljubezen na prvi pogled.

Glede na svoje težave z vidom sem kot skrbnica psa kar kmalu ugotovila, da so psi izvrstni pomočniki pri držanju smeri, izmikljanju oviram in podobno. In tega so sposobni celo psi, ki niso sistematično usposabljeni za tovrstne namene, tako kot so šolani psi vodniki. Pomeni, da je pes vodnik nenadomestljiv pomočnik.

Nekako tretji razlog za odločitev je bil ta, da sva po letih pridobivanja znanj, številnih urjenjih in izkušnjah na področju reševalnih psov dosegla tisto, kar sva želela in potreben je bil nov izziv. Izziv, ki ga imenujemo krona kinologije - šolanje psov vodnikov. In tako sva z možem pred petnajstimi leti začela s šolanjem najine prve psičke vodnice - Alme. Trud se je obrestoval, izšolala sva vrhunskega psa. Zavod ga je preizkusil in dobila je naziv 'pes vodnik'. Od tu je bila pot za sledeče desetletje načrtana.

Ali so kakšne razlike pri vzgoji psa vodnika in običajnega psa? Če ja, kaj je pomembno?

Ljudje, ki jemljejo vlogo skrbnika psa z vso resnostjo in potrebno odgovornostjo le-tega vzgajajo skorajda toliko skrbno in dosledno, kakor vaditelj vzgaja psa vodnika. Namreč treba je ločiti med terminoma: vzgoja in šolanje/usposabljanje psa. Pojem vzgoje je širši. Z vzgojo psa učimo vedenj, ki omogočijo pozitivno vključitev tega psa in njegovega skrbnika v družbeno okolje. Skratka psa naučimo primerne in

družbeno sprejemljivega, tudi zahtevanega, vedenja. Čisto vsak kuža (pes vodnik ali navaden pes spremljevalec) se mora nemudoma odzvati na klic skrbnika, ne sme nadlegovati okolice (ostalih psov, muc, živali, ljudi in podobno), mora upoštevati navodila in zahteve skrbnika, mora biti urejen, prijeten in takšen, ki nikogar ne ogroža. Omenjena vedenja sodijo na področje vzgoje. Šolanje je ožji pojem, saj se nanaša na specifična vedenja, ki jih zahteva vloga psa. Pes vodnik je šolan za specifična vedenja, na primer nakazovanje ovir, iskanje ciljev, izogibanje nevarnim situacijam, dlje časa trajajoče odlaganje in podobno.

Seveda se skrbniki psov spremljevalcev sami odločijo, ali se bodo v vzgojo in šolanje podali, vaditelj te izbire nima, saj pes vodnik mora biti dovršeno vzgojen in šolan, ker to nalagajo pravilniki, po katerih vaditelji psa usposabljujejo.

Temeljna razlika pri vzgoji in šolanju psa vodnika v primerjavi s psom spremljevalcem je tudi ta, da se psa vodnika ne uči očesnega stika, tako kot ostale kužke, ki so z nami pogosto v očesnem stiku.

Naslednja bistvena večšina psa vodnika je samokontrola nagonskih vedenj, kar pomeni, da psa naučimo, da ne odreagira na moteče dražljaje okolice, četudi ne prejme predhodnega opozorila skrbnika. Slepici ne zmore vizualnega nadzora dogajanja v okolju in nima možnosti psa opozoriti, da ne želi njegove reakcije na primer na prihajajočega psa, mucu, človeka, ki ga gleda v oči in podobno. Pes mora samostojno ohranjati mirnost. Ena težjih učnih ur v procesu šolanja.

Prav tako se pes vodnik nauči ločevati prosti čas od delovnega časa. Psa omenjene razlike naučimo z določenimi ritualnimi vedenji in opremo, ki jo pri tem uporabljamo.

Običajno smo ljudje navezani na drugega človeka in se težko ločimo. Kako je z navezanostjo med psom vodnikom in vaditeljem teh psov?

Gotovo se pes vodnik in vaditelj v procesu urjenja navežeta, saj psi oblikujejo najmočnejšo navezo ravno na tiste ljudi, ki z njimi delajo, kar je v nasprotju s splošnim prepričanjem, da se pes najbolj naveže na tisto osebo, ki ga hrani. Zmotno razmišljanje. Pes je ustvarjen za opravljanje nalog. Naloga, ki jo bo pes z veseljem opravljal, je odvisna od njegovega genetskega materiala. Ravno zato se pes močno naveže na tisto osebo, ki z njim dela.

Po končanem urjenju in opravljenem preizkusu A odide pes k uporabniku na t. i. uvajanje. Pri meni osebno je vsak odhod psa pomenil trpljenje in globok občutek izgube. Energija, ki nenadoma manjka, občutek izgubljenosti in praznine. Psi se z odhodom ne ukvarjajo, še manj obremenjujejo. Odhod zanje ni toliko stresen, saj uporabnik prejme navodila, kako poskrbeti za potrebe psa in dokler ima pes zadovoljene potrebe po delu, čuti sprejetost in ljubezen se novemu okolju hitro prilagodi. Načeloma so psi prilagodljiva bitja.

Pred čustvi se ne da zaščititi, saj mora vaditelj s psom oblikovati močno vez sodelovanja, spoštovanja in navezanosti, da proces usposabljanja teče v zeleno smer.

Gotovo pa smo vaditelji različni in tudi oblikovanje odnosa s psom vsakdo doživlja na sebi lasten in edinstven način.

Na kakšen način ocenite, da lahko zaupate psa vodnika bodočemu uporabniku?

V povprečju sva psa vodnika usposabljala deset mesecev, da se potrebna vedenja resnično močno ukoreninijo in da učni proces naredi svojo krivuljo (padca in vzpona). Sama sem oblikovala notranji občutek za trenutek, ki ga lahko poimenujem: 'napočil je trenutek slovesa', ko je pes usposobljen, zanesljiv in vrhunski družinski član. Moj sprožilec notranjega prebliska: ko sva s psom izdelovala dnevne poti brez besed, trenutki, ko je pes 'bral' mojo telesno govorico in se na njo odzval brez poveljevanja. Nato še izpit A in najina pot se je zaključila. Šolanje psa vodnika je odgovorno delo in pes mora biti zanesljiv, stabilen in skorajda popoln (če izvzamemo dejstvo, da popolnosti ni).

Po notranjem občutku pripadnosti sem sama ocenjevala pripravljenost psa, izvedenci ZZS pa so usposobljenost ocenili objektivno, na preizkusu A.

Kakšne prednosti in kakšne omejitve pridejo v družino s psom vodnikom?

Bistvena pridobitev družine s prihodom psa vodnika je samostojnost slepega. Slepa oseba nenadoma ne potrebuje spremstva družinskih članov in se lahko samostojno in predvsem varno giblje v znanem okolju. Pes slepemu nudi čustveno oporo, oseba se počuti koristno, saj nase prevzame skrb za drugo živo bitje, pes je družabnik, ki preganja samoto in poskrbi za družbo, saj se na sprehodih sreča tudi zanimive ljudi. Pes gotovo bogati življenje.

Na omejitve naletimo pogosto zaradi nerazumevanja okolice, čeprav se v današnjem času stvari le obračajo na bolje. Psu vodniku je dovoljen vstop v vse javne ustanove in prevozna sredstva. Gotovo še naletimo na težavne situacije, ko ljudje niso ozaveščeni o značilnostih in pravicah uporabnikov psov vodnikov, vendar so le-te minimalne.

Razen teh občasnih nevšečnosti ne bi govorila o omejitvah, ki so pogosto samo tiste, ki si jih sami naredimo v glavah.

Ste avtorica nedavno izdanega priročnika za pse vodnike za slepe, ali lahko kaj poveste o tem priročniku?

Zasnova priročnika je nastala že pred petnajstimi leti, ko smo med uvajanjem uporabnika ugotovili, da mora slepa oseba v kratkem času absorbirati ogromno novih informacij o psu in primernem načinu ravnanja s psom. Gotovo je za slepega in

družino lažje, če so podatki zapisani in jih lahko večkrat preberejo oz. po priročniku posežejo, kadar ga potrebujejo.

Priročnik sestavljajo poglavja o osebnosti psov, o tem, kako se psi učijo, potrebah psa in opremi, poveljih, zakonodaji, prvi pomoči, prehrani in telesni zgradbi psa, zgodovini psov vodnikov. Skratka na enem mestu so na preprost način zbrane bistvene informacije, ki jih uporabnik psa vodnika mora poznati, da bo njegovo življenje s štirinožnim pomočnikom lažje teklo.

Kaj bi svetovali ljudem, ki razmišljajo, ali naj vzamejo psa vodnika?

Osebe, ki razmišljajo o tem, ali naj v svoje življenje sprejmejo psa vodnika, morajo temeljito razmisliti, ali so pripravljene na spremembo načina življenja, ki ga s sabo prinaša življenje v spremstvu in družbi psa vodnika. Pes je živo bitje, čeprav ga pravilnik Zavoda za zavarovanje uvršča med pripomočke, torej v isto skupino z belo palico, invalidskim vozičkom in podobno. Vsekakor pa že zdrava človeška pamet narekuje spoznanje o razlikovanju med psom in belo palico. Pes ima svoje potrebe in ni GPS naprava, ki te pelje od točke A do točke B. Pes je naš partner in temu partnerju moramo zadovoljiti njegove potrebe, če želimo, da bo svoje poslanstvo opravljal z veseljem, osredotočeno, varno in nam tako omogočal samostojnost in neodvisnost.

Slepi se mora vprašati in nato pošteno odgovoriti na kar nekaj vprašanj, ena izmed pomembnejših so: ali je pripravljen psa večkrat dnevno peljati na sprehod, ne glede na vremenske razmere, ali ga bo uporabljal za vlogo, za katero ga je vaditelj izšolal, ali zmore finančno vzdrževati zdravje psa vodnika z nakupom primerne hrane, poskrbeti za cepljenja, ali je pripravljen na dejstvo, da ga bo pes vodnik spremljal vsepovsod, tudi na dopust, potovanje in da bodo priprave zahtevale priprave za dva, ali ste pripravljeni na dejstvo, da kljub zakonodaji, ki dopušča gibanje psa v vseh javnih ustanovah, ponekod le ne boste zaželeni in boste deležni pogledov in pripomb okolice. Skratka, lastništvo psa vodnika narekuje odgovornost in včasih tudi trdo kožo.

Intervju s Sabino Dermota (večletna uporabnica psa vodnika)

Kako ste prišli do zamisli in odločitve, da bi imeli psa vodnika?

Ideja o psu vodniku je pri meni zorela že v najstniških letih, pa v tistih časih ni prišlo do izvedbe. Ko sem si ustvarjala družino, se je nekako ta želja potuhnila v podzavest. Ob majhnih otrocih nekako nisem imela ne želje, ne časa, da bi razmišljala o psu vodniku. Kaj šele, da bi si ga zares privoščila. Prepričana sem bila, da zanj nimam časa. Ko pa so otroci odrasli, se je želja ponovno pojavila in očitno je bil to pravi čas. Otroka sta postajala samostojna, prevzemala sta svoje naloge v življenju, ki niso bile več tako povezane z mojim nadzorom. Želja po samostojnosti in neodvisnosti od drugih ljudi je pripeljala tako daleč, da sem se odločila za vodnika.

Kakšna je bila pot do psa vodnika?

V bistvu se je pri meni pokazala priložnost, da psa vodnika lahko dobim zelo hitro, saj je bil na voljo izšolan vodnik, ki se mu je kandidatka, za katero je bil šolan, odpovedala. Takoj, ko sem izvedela za to dejstvo, sem se odločila, da bo ta pes moj. Seveda so se v glavi pojavljala vprašanja in dileme: ali bom zmogla? Ali bom psa pravilno in v dobršni meri uporabljala tako, kot je potrebno? Ali mu bom zaupala? Si bom vzela čas zanj? Si bom upala z njim hoditi vedno in povsod? Se mi bo ljubilo z njim hoditi na sprehode prav vsak dan? Bom zaradi njega vsak dan vstajala vsaj pol ure prej in kasneje hodila spat? Kako bomo šli z njim na dopust ali kje ga bomo pustili, če ne bo mogel z nami? Ga bom sploh lahko pustila kje ali se mi bo smilil? Vsa ta vprašanja so se mi motala po glavi, preden sem dokončno rekla ja in se za trdno odločila za psa. V bistvu takrat o nalogah in odgovornostih psa vodnika še nisem vedela veliko. Največ sem se naučila od vaditeljev, ki sta mojega psa izšolala. Res imata veliko znanja, ki sta ga nesebično delila z menoj. Potem so prišli skupni treningi. Najprej brez psa. Njegovo vlogo je odigral vaditelj. Potem s psom in vaditeljem ob strani. Vaditelj je poveljeval, jaz pa sem hodila ob psu vodniku. Pa vaje iz poslušnosti. To je zelo pomemben del treninga in kasneje skupnega življenja. Pes mora ubogati na prvo povelje. Morala sem se naučiti, da se poveljuje resno in samo enkrat. Da se s psom ne pregovarjaš, kakor nekateri z majhnimi otroki. V bistvu bi morala imeti psa pred otroki. Potem bi bila vzgoja otrok lažja. Skratka, naučiti sem se morala vseh povelj, nege psa, nekaterih kinoloških znanj, veterinarskih zadev v zvezi s preventivnimi metodami zaščite psa pred zajedavci in nekaterimi boleznimi. Pa seveda osvojiti in utrditi sem morala poti, ki sem jih nameravala obvladati sama s psom. Morala sem dobiti občutek, ki ga slep ima preko vodila o obnašanju psa. Preko vodila namreč slep spremlja vse dogajanje na poti. To je zelo lep občutek in zlahka se navadiš, le psu moraš zaupati. Tudi to zaupanje ne pride samo od sebe. Zavestno se moraš odločiti in pogumno stopiti na to samostojno pot. Poznam kar nekaj uporabnikov psov vodnikov, ki tega občutka niso razvili in so zato še vedno doma. Pes v takšnem primeru ne igra primarne vloge vodnika. Ves čas sem se zavedala, če bom psa imela, bom trdno odločena hoditi z njim tako, kot je potrebno, da bova samostojna. Pes in še videči spremljevalec zraven ni dovolj. Ni nič. Moraš si upati in zaupati, da pes prevzame vodenje tebe mimo ovir, čemur je tudi namenjen. Da imaš ob sebi še videčo osebo, ki »za vsak slučaj« hodi zraven, to ni nič.

Kje vse v življenju sedaj pomaga pes vodnik?

Za razliko od preteklosti, je pes vodnik lahko danes s slepim človekom povsod. Razen v okolju, ki zanj ni primerno. Na primer na drsališču, na bazenu, na rok koncertu in podobno. Se pravi, da ima pes vodnik s svojim slepim prost vstop na vsa javna mesta in vsa prevozna sredstva. Praktično to pomeni, da sem s pomočjo mojega psa Barona samostojna in lahko grem sama povsod, kamor si želim in znam priti. Naj si bo to na roditelske sestanke v šole, v zdravstveni dom, v gledališče, v Cankarjev dom, na razne razstave, v gostinske lokale, na avtobuse, vlake, letala, v trgovine, vključno s prehrabnimi trgovinami. Naši psi so naučeni in vzgojeni tako, da ne voharijo na okoli, ne markirajo, ne skačejo po eksponatih - hodijo lepo ob nogi in nič jih ne zanima. Če se slep tega drži in pravilno vzdržuje pasjo poslušnost, znanje in ubogljivost, nima v javnosti nobenih težav. Če pa popusti in psa razvadi / pokvari, se znajo pojaviti težave. V takšnih primerih moramo biti slepi dovolj

samokritični, da z nevzgojenim psom ne izsiljujemo vstopa v okolje, kjer bi lahko naleteli na težave.

Kaj človek z okvaro vida pridobi prednosti in kje ovire s psom vodnikom?

Ker sem redno zaposlena, moram od doma v vsakem vremenu. V dežju je slišati okolica čisto drugače, kakor v lepem vremenu. Šum dežja, vozeči avtomobili so glasnejši, luže vse povsod. Sama se samo s pomočjo bele palice težje najdem, kakor s pomočjo vodnika. Ljudje me veliko hitreje opazijo in so mnogo bolj pripravljeni pomagati, če opazijo, da se ravno ne najdem. Sama sem se bele palice vedno ogibala, medtem ko mi s psom nikoli ni bilo nerodno, ker sem slepa. Zaradi psa sem spoznala tudi več ljudi v okolici doma, ker tudi drugi sprehajajo svoje pse in se mimo grede zapleteš z njimi v pogovor. Sama z Baronom hodim na vsakodnevne sprehode v vsakem vremenu. Lahko še tako dežuje, pa mi ni odveč, ker vem, da bom tako tudi zase naredila nekaj koristnega. Tudi v snegu, ko si slep samo z belo palico nekako zgubljen dokler ne očistijo snega ali se ne naredijo utrjene gazi, je pes koristen pomočnik in vodnik. Za sprehode in načrtovane poti ne potrebuješ več spremljevalcev, ki vedno nimajo časa ali pa se jim ne ljubi ravno takrat s teboj. Pes je vedno pripravljen na akcijo. Dokler je bil Baron mlajši, sem z njim pretekla vsaj 7 km, danes tega ne počnem več, ker mu čuvam sklepe. Malo pa še vedno. To je namreč ena od šibkosti psa, da se prehitro postara. Če se zelo navadiš hoje s psom, sam ne znaš več nikamor brez njega. Potem je zelo težko prebroditi čas, ko čakaš na novega ali pa čas, če je slučajno bolan in ne more s teboj.

Kako ste prišli do ideje in kaj vse je bilo potrebno storiti za priročnik?

Ko sem bila v čisto začetni fazi pridobivanja psa vodnika, sem najprej pomislila na to, kje bi lahko o tem kaj prebrala. Na žalost ni bilo nikjer kaj dosti prebrati. Samo nekaj gradiva sem dobila od vaditeljev mojega psa. Kljub vsemu se mi je zdelo to premalo. V vsakodnevnom življenju so me mimoidoči kar naprej ustavljali in me spraševali: kako pes kakšno stvar zna, kako pokaže to in ono, kako ga naučijo in še veliko podobnih vprašanj. Ker se s časoma naveličaš tovrstnih vprašanj in odgovorov, se mi je tudi s stališča videčih pokazala potreba po tovrstni literaturi. Potem sem bila predlagana v komisijo za dodeljevanje psov vodnikov pri ZZZS. Takrat se mi je zdelo, da se mi odpirajo možnosti v to smer. Ko sem kot kandidatka za to funkcijo na ZDSSS, od koder sem bila predlagana potem v ZZZS, razlagala svojo vizijo mojega dela, sem omenila potrebe po tovrstnem gradivu. Bolj, ko sem razmišljala o knjižici za vse, več vprašanj in možnih odgovorov se mi je zastavljalo. Na ZDSSS sem od takratnega predsednika Tomaža Wraberja dobila zagotovilo, da bo ob nastanku knjižice zagotovljen denar s strani ZDSSS za pokritje stroškov, vključno s tiskom za videče. Potem sem sama pričela pisati, in ko sem nekaterim slepim to omenila, sem dobila nazaj očitke, češ, da jaz premalo znam in vem o tem področju. To sem omenila gospodu Jožetu Vidicu, ki je tudi član komisije za dodeljevanje psov vodnikov pri ZZZS, in predlagal mi je, naj se povežem z Alenko Zanut. Ona je skupaj z možem Matjažem sodelovala pri šolanju psov vodnikov kar nekaj let. Trenutno tega ne počneta in to se mi je zdela lepa priložnost in Alenka prava oseba, da skupaj z njo nekaj ustvariva. Poslala mi je svoje gradivo, ki sem ga potem vključila v del mojega, ki je do takrat nastalo. Pregledovala, popravljala, dodajala tekst in ga pošiljala Alenki

v pregled in revizijo. Tako nekako je šlo do lanskega septembra, ko smo imeli na ZDSSS sestanek komisije za tehnične pripomočke, pse vodnike in mobilnost, kamor sem vabljen tudi jaz. Ko sem omenila, da imamo priročnik skoraj končan, se je izkazalo, da za izdajo ni denarja. Nekako smo se dogovorili, da se Alenki izplača honorar za avtorske pravice v znesku 600 evrov in se izda interna skripta za slepe uporabnike psov vodnikov. Sama sem s tega sestanka odšla slabe volje, saj sem hotela imeti knjižico, ki bi bila na voljo v javnih knjižnicah tudi videčim bralcem. Potem se mi je zgodil neljubi dogodek v trgovini s pohištvom Harvey Norman, ko s psom vodnikom nisem smela v salon. Ker so psa zavrnil brez utemeljenega razloga in kljub pojasnilu in pravnemu utemeljevanju nisem smela naprej, sem bila tako besna, užaljena in razočarana, da si nisem mogla kaj, da ne bi napisala pritožbe varuhu človekovih pravic in dopis objavila na družabnem omrežju Facebook. Po objavi se je na Harvey Norman izlilo toliko očitkov in slabih izkušenj, da so me pristojni poklicali po telefonu in se mi opravičili. Kot dokaz obžalovanja so mi ponudili vrednostni bon njihove trgovine, ki pa sem ga zavrnila. Moj namen namreč ni bil okoriščanje ali izkoriščanje trgovine, temveč seznanitev nevednih o dejstvu, da ima pes vodnik možnost s svojim slepim obiskati trgovino, nikakor pa ga ne morem in nočem privezati pri vratih, kar so od mene pričakovali. Ob neverjetnemu številu komentarjev na FB sem se kar zgrozila in doumela občutek, da moram Harvey Normanu pomagati iz težav, v katere so jih sicer spravili njihovi prodajalci. Zato sem jim predlagala možnost, da nam pomagajo pri izdaji priročnika o psih vodnikih. Po malo premišljevanja in težkega dihanja so pristali na sodelovanje. Skupaj z g. Jožetom Vidicem sva obiskala njihovo predstavnico za marketing Katjušo Gajser, s katero smo se pogovorili o vseh podrobnosti priročnika. Gospa Katjuša je poskrbela, da so njihovi oblikovalci poskrbeli za oblikovanje, fotografijo, postavitev knjige in tisk. Priskrbeli so kataloško številko, na podlagi katere je knjiga uradno zabeležena v bazi Cobiss. Skratka, sedaj imamo knjižico, za katero upam, da je le začetek in pokazatelj poti še kakšni s tega področja. Predvsem se mi zdi, da moramo sedaj slepi poskrbeti, za to, da smo s psi v okolici lepo sprejeti. Da nas ljudje sprejemajo zato, ker je tako prav, in ne zato, ker bi se posredno bali naših slabih odzivanj na njihove reakcije. Predvsem pa moramo paziti, da vzdržujemo pse v stanju, v katerem smo jih dobili. Po možnosti še boljšem, nikakor pa ne v slabšem, kar se na žalost sedaj kar pogosto dogaja.

Kaj bi svetovali ljudem, ki razmišljajo ali naj vzamejo psa vodnika?

Predvsem je potrebno dobro razmisliti: ali sem ga pripravljen uporabljati res za vodenje, čemur je pes vodnik namenjen? Ali sem zanj sposoben samostojno skrbeti? Ali si ga iz vidika gmotnih razmer lahko privoščim?

Na koncu članka naj povzamemo, da ima načelno možnost za brezplačno pridobitev psa vodnika vsak državljan Republike Slovenije z diagnozo slep (3., 4. ali 5. kategorije). Pomembno je tudi, da imajo psi vodniki sedaj pravico vstopiti praktično v vsak javni prostor in javno prevozno sredstvo, kar daje uporabniku takega psa resnično velik krog samostojnosti. Kljub temu se za psa vodnika v Sloveniji odloči le 1 % tistih, ki imajo pravico po zakonu do psa vodnika. Ta majhen odstotek najbrž kaže na to, da pes vodnik ni le pripomoček, ki ga uporabiš, ko ga potrebuješ. Po drugi strani pa tisti, ki psa vodnika imajo, pravijo, da so prav zaradi psa vodnika

neprimerno bolj samostojni, neodvisni in veliko bolj družabni. Pes vodnik po njihovih besedah poleg vodenja, pogosto omogoča vzpostavljanje stikov z imetniki drugih psov in tudi z drugimi ljudmi, kar za slepe ni vedno preprosto. To je lahko še en razlog več ob razmišljanju, ali bi sprejeli psa vodnika v svoje življenje.

Viri:

Sunčič Zanut, A. (2018). Priročnik za uporabnike psov vodnikov in njihove svojce. Ljubljana: ZDSSS.

Nov priročnik za pse vodnike (2018). ZDSSS. Dostopno na: <http://www.zveza-slepih.si/?s=nov+priro%C4%8Dnik> (pridobljeno 20. 5. 2018).

Pravica do medicinskih pripomočkov (2018). ZZZS. Dostopno na: https://zavarovanec.zzs.si/wps/portal/portali/azos/mtp/pravice_mtp!ut/p/z1/04_Sj9C_Pykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zizQx8HT08DQw9LPyc3Aw8jYMtPD0DLQ0NfA30C7IdFQHYZFWL/ (pridobljeno 31. 5. 2018).

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije Mail (pošta).

Avtor in sodelavec: Safet Baltič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Kot že znano, nam pametni telefoni, tako kot prejšnje starejše verzije telefonov s fizično tipkovnico, ponujajo osnovne funkcije, kot so opravljanje in sprejemanje klicev, pisanje in prebiranje kratkih sporočil (SMS), itd. Pametni telefoni pa nam poleg zgoraj navedenih funkcij omogočajo tudi naprednejša opravila, kot je prebiranje in pisanje e-pošte in nenazadnje brskanje po spletu, kar naš pametni telefon spremeni v prenosni računalnik, ki ga pa imamo v vsakem trenutku pri sebi.

Mail (pošta)

Aplikacija Mail (pošta) je na IPhonu prednaložena, kar nam omogoča njeno takojšnjo uporabo. Aplikacija se na našem IPhonu nahaja na dnu zaslona v tako imenovani Doc vrstici nad gumbom home (domov) in je v popolnosti dostopna za slepe osebe z uporabo bralnika zaslona Voice over.

Pred samim zagonom aplikacije Mail (pošta) pa moramo najprej nastaviti naš poštni račun, kar storimo v aplikaciji Settings (nastavitve). Ko jo odpremo, flikamo s prstom od leve strani zaslona proti desni, dokler ne pridemo do možnosti Accounts & Passwords (računi in gesla). Ko jo odpremo, se nam na zaslonu prikažejo naslednje storitve: App & website passwords (gesla aplikacij in spletnih strani), kjer lahko spreminjamo vnesena in shranjena gesla na raznih spletnih straneh in v aplikacijah, nato se nam prikažejo poštni računi, če ste jih že nastavili in na koncu Add account (dodaj račun). Zato, če želimo dodati naš poštni račun, dvakrat hitro tapnemo to možnost in se nam bodo na zaslonu prikazale naslednje možnosti:

- iCloud account,
- Microsoft Exchange account,
- Google account,
- Yahoo account,
- AOL account,
- Microsoft Outlook account in
- Other (ostalo).

Da bi dodali naš poštni predal, ki ga ni med zgoraj navedenimi možnostmi, dvakrat kliknemo možnost Other (ostalo) in takoj zatem dvakrat kliknemo add mail account (dodaj poštni račun). Zatem se na zaslonu prikažejo polja, ki jih moramo izpolniti z ustreznimi podatki našega poštnega računa in sicer:

- Name (ime) v to polje vnesemo naše ime in priimek ali pa zgolj vzdevek prikaza pri prejemniku poslane pošte,
- Email (E-pošta) tukaj vnesemo naš e-poštni naslov,

- Password (geslo) vnesite geslo svoje e-pošte,
- Description (opis) tukaj pa vnesemo ime prikaza našega poštnega računa na naši napravi.

Ko izpolnimo zgoraj navedena polja, dvokliknemo gumb Next (naprej) na vrhu zaslona. Nato nam zaslon prikaže dodatne nastavitve našega računa z že izpolnjenimi polji od prej in z dodatnimi nastavitvami, ki jih moramo še izpolniti. Najprej nam nastavitve ponujajo izbiro tipa računa, kot sta Imap ali Pop in mi označimo možnost Pop. Sledijo nastavitve prihajajoče pošte, in sicer:

- Host name (ime gostitelja) vnesite ime strežnika vaše pošte,
- User name (uporabniško ime) vnesite uporabniško ime poštnega računa,
- Password (geslo) vnesite geslo poštnega računa.

Za temi vrsticami pa izpolnimo tudi polja odhajajoče pošte, in sicer:

- Host name (ime gostitelja) vnesite ime strežnika odhajajoče pošte,
- User name (uporabniško ime) vnesite vaše uporabniško ime,
- Password (geslo) in še enkrat vnesite vaše geslo.

Po izpolnjenih poljih dvakrat kliknete na vrhu zaslona možnost Save (shrani) in se vam shrani vaš poštni račun. Potem odpremo shranjeni poštni račun in nastavimo dodatne možnosti, in sicer najprej preverimo, če je možnost Account na ON ali OFF (račun vklopljen ali izklopljen) in ga z dvoklikom na ikono postavimo na ON. Nato imamo še napredne nastavitve, v katerih si nastavimo, kdaj se nam izbriše pošta iz mape trash (izbrisano), možnost izbriše pošte s strežnika in podobno. Še najpomembnejša možnost pa je SSL, ki ga nastavimo na ON ali pa OFF. Kratica SSL (Secure Sockets Layer) pomeni kriptografski protokol, ki omogoča varno komunikacijo preko elektronske pošte. In če je ta protokol nameščen na vašem strežniku, ga morate tudi nastaviti na vaši napravi.

Torej, ko smo ustvarili svoj poštni račun, zapremo aplikacijo Settings (nastavitve), na osnovnem zaslonu pa odpremo aplikacijo Mail (pošta), ki se nahaja, kot sem že omenil, na dnu zaslona nad gumbom Home (domov). Na zaslonu se prikažejo v prvi vrsti mape prejeta pošta in sicer All inboxes (vsa prejeta pošta), v tej mapi se nam prikažejo sprejete elektronske pošte iz vseh ustvarjenih računov hkrati na enem mestu. Za tem pa so mape Inbox (prejeto) z imeni posameznega poštnega računa, kjer si jih lahko ogledamo glede na kateri poštni naslov je prispelo sporočilo. Nato pa so mape z imeni poštnih računov in če jih odpremo se nam prikažejo mape in sicer:

- Inbox (prejeto),
- Send (poslano),
- Trash (izbrisano).

Na koncu vseh zgoraj navedenih predmetov pa je gumb Compose (ustvari) in z dvoklikom na ta gumb se nam ponudi možnost pošiljanja nove elektronske pošte. Po zagonu se nam na zaslonu prikažejo naslednja polja:

- To (za, kjer vnesete naslov prejemnikove e-pošte,

- CC (kopija prejemnikove e-pošte),
- BCC (skrita kopija prejemnikove e-pošte),
- Subject (predmet), kjer vnesete predmet poslane e-pošte, ter polje
- Message body (telo e-pošte), kjer vnesemo vsebino e-pošte.

Ko izpolnimo vsa polja z želenimi podatki, se s prstom premaknemo na levi zgornji del zaslona, kjer je prvi gumb Cancel (prekliči) in takoj za njim pa gumb Send (pošlji). Z dvoklikom na prvi gumb prekličemo dejanje, če pa želimo pošto poslati, dvakrat kliknemo gumb Send (pošlji).

Ko označimo prejeto ali pa poslano e-pošto, nam aplikacija v primeru flikanja s prstom od zgoraj navzdol ponudi naslednje možnosti:

- Activate (aktiviraj) z dvoklikom na to možnost se odpre e-pošta in tako z pomočjo bralnika zaslona Voice over preberete sporočilo,
- Mark as unread (označi za neprebrano) ob dvokliku nam označeno sporočilo prikaže kot neprebrano,
- Flag (zastava) nam doda zastavico ob označenem sporočilu,
- More (več) z dvoklikom na to možnost pa nam aplikacija ponudi možnosti kot so:
 - Reply (odgovori),
 - Reply all (odgovori vsem),
 - Forward (posreduj),
 - Mark (označi),
 - Notify me (obvesti me) ob dvokliku na to možnost nam aplikacija ponudi, da nas obvesti, če prispe odgovor na e-pošto,
 - Move message (premakni sporočilo) ob dvokliku na to možnost premaknemo sporočilo v drugo mapo,
 - Cancel (prekliči),
 - Delete (izbriši) z dvoklikom na to možnost pa nam pošlje sporočilo v mapo Trash (izbrisano).

Aplikacija je, kot že povedano, dostopna slepim in slabovidnim v vseh pogledih za delo z njo in je s svojim domiselnim vmesnikom zelo uporabna za vsakodnevno uporabo.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Bližnjične tipke pri operacijskem sistemu Windows, Preobleke operacijskega sistema Android za slabovidne in starejše

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

115. Bližnjične tipke pri operacijskem sistemu Windows

Pri delu na računalniku v glavnem uporabljamo kombinacije tipk na tipkovnici oziroma bližnjične tipke, kar nam zelo olajša delo. Osvežimo si znanje o uporabnih kombinacijah tipk pri operacijskem sistemu Windows. Morda bomo pa katero tudi na novo spoznali in jo s pridom uporabljali pri vsakdanjih opravilih na računalniku.

Kombinacija 1: tipka Windows . začetni meni Start.

Kombinacija 2: tipka Windows + A . hitra obvestila in nastavitve.

Kombinacija 3: tipka Windows + B . izbere prvo ikono v menijski vrstici.

Kombinacija 4: tipka Windows + CTRL + B . odpre prvi program, ki javlja obvestila.

Kombinacija 5: tipka Windows + C . hitri dostop do digitalne asistentke Cortane.

Kombinacija 6: tipka Windows + D . minimizira vsa odprta okna.

Kombinacija 7: tipka Windows + E . hiter dostop do Explorerja.

Kombinacija 8: tipka Windows + F . deljenje povratnih informacij.

Kombinacija 9: tipka Windows + CTRL + F . iskanje računalnikov.

Kombinacija 10: tipka Windows + G . domači zaslon vseh igric.

Kombinacija 11: tipka Windows + K . nov meni Start.

Kombinacija 12: tipka Windows + L . hitro preklapljanje med uporabniki.

Kombinacija 13: tipka Windows + M . tudi ta kombinacija minimizira vsa okna.

Kombinacija 14: tipka Windows + SHIFT + M . odpre zadnje minimizirano okno.

Kombinacija 15: tipka Windows + O . zaklene orientacijo vašega zaslona (koristno pri tablicah).

Kombinacija 16: tipka Windows + P . hitro preklapljanje med projektorjem, zunanjim zaslonom in drugimi zasloni.

Kombinacija 17: tipka Windows + Q . hitro iskanje po računalniku.

Kombinacija 18: tipka Windows + R . zažene dialog "Zaženi" oziroma "Run".

Kombinacija 19: tipka Windows + T . fokusira trenutno izbiro na menijsko vrstico.

Kombinacija 20: tipka Windows + U . odpre pripomočke za posebne potrebe.

Kombinacija 21: tipka Windows + W . odpre Windows povezavo Workspace.

Kombinacija 22: tipka Windows + X . odpre mobilni pogled (deluje samo na mobilnih napravah).

Kombinacija 23: tipka Windows + Y . odpre Yahoo Messenger (če je nameščen).

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

116. Preobleke operacijskega sistema Android za slabovidne in starejše

Pametni telefoni so nepogrešljivi, nadvse uporabni in dandanes skorajda vsemogočni. Kljub temu imajo veliko napako: starejši ljudje in uporabniki s slabšim vidom jih težko učinkovito uporabljajo. Na pomoč jim priskočijo naslednje preobleke operacijskega sistema Android.

Barviti zaganjalnik Wiser - Simple Senior Launcher stavi na preprostost. Osnovna stran ponuja klice, sporočila in fotografije, levi in desni zaslon pa sta namenjena obveščanju in izbranim aplikacijam. Wiser starejšim uporabnikom z lastnimi domislicami približa predvsem klicanje in opozorila, saj se ponaša s prirejenimi programi za izbiranje števil, stike in obveščanje. Do drugih zmožnosti telefona dostopa prek privzetih aplikacij, kar pomeni, da je funkcionalnost neokrnjena, a kljub temu manj prijazna od konkurenčnih izdelkov, ki se za starejše, slabovidne ali nerodne s svojimi programskimi izdelki potrudijo tudi na drugih področjih.

Zaganjalnik Necta Launcher (Even children and senior can use) je plod programerske pameti uporabnika priljubljenega razvijalskega foruma XDA-Developers. Williams Joe je delo z Androidom olajšal s številnimi na novo spisanimi aplikacijami, ki so primerne tako za starejše uporabnike naprav z Googlovim operacijskim sistemom kot tudi za otroke in druge, pametnega telefona nevede. Na rovaš manj privlačnega videza je nabor prirejenih programov zares občudovanja vreden, poleg klicev in seznama stikov so med drugim poenostavljene še aplikacije za sporočanje, fotografiranje, bujenje, sporočanje lokacije, branje novic in celo za svetilko. Polna različica zaganjalnika nas olajša za 8 evrov.

Zaganjalnik BIG Launcher je najdražji med prijaznejšimi zaganjalniki starejšim. Če nas zajetna cenovna postavka deset evrov ne odvrne od nakupa, smo deležni dobro vidnih in nadvse uporabnih, prilagojenih zmožnosti klicanja in pisanja sporočil ter posebne funkcije SOS, s katero v primeru nuje lažje prikličemo pomoč. Zmožnosti zaganjalnika v omejenem obsegu lahko pred nakupom preizkusimo v brezplačni demonstracijski različici programa BIG Launcher Easy Phone DEMO.

Zaganjalnik Grand Launcher, na videz zastarel, neprivačen, pet evrov vreden, je točno to, kar starejši iščejo, telefonski vmesnik z velikimi ikonami in napisi v enostavnih, a kontrastnih barvah. V domačem okolju zaganjalnika Grand Launcher se bo znašel prav vsakdo, saj je na zaslonu v vsakem trenutku le nekaj zares velikih ikon, ki vodijo do preprostih aplikacij, namenjenih najpogostejšim opravilom. Med slednjimi najdemo klice, pošiljanje besedilnih sporočil, fotografiranje, utišanje in zaklepanje telefona ter svetilko. Zaganjalnik lahko brezplačno preizkušamo sedem dni.

Vir: <https://www.monitor.si/revija/september-2017/>

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Ljubiteljska kultura dostopnejša od kulture v profesionalnih inštitucijah: Finžgarjeva galerija – priložnost za predstavitev slepih in slabovidnih ustvarjalcev

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Za kulturo in umetnost pravimo, da sta javni dobrini, torej dostopni vsem. Da v praksi ni zmeraj tako, je več razlogov. Na primeru lokalnega kulturnega društva, kjer so osebe z okvaro vida dobrodošle v vlogi nastopajočega ali kot obiskovalci, lahko sklenemo, da je ljubiteljska kultura morda celo bolj dostopna od profesionalne. Opis v tem članku enega od takih dogodkov to potrjuje.

Če pravimo, da so predstave na večjih odrih bolj »gala« in medijsko prepoznavnejše, lahko v istem hipu tudi trdimo, da je njihov blišč marsikomu nedosegljiv. Vzroki so dokaj različni; visoke cene vstopnic, nedostopnost dogodka osebam z oviranostmi, za slepe in slabovidne pa sta že dovolj moteča hrup in gneča na prireditvenem prostoru. V primerjavi s profesionalnimi kulturnimi inštitucijami tako mediji kot posamezniki prevečkrat prezremo ljubiteljsko kulturo in njene ustvarjalce – entuziaste. Ti ne samo, da skrbijo za širitev medkulturnega dialoga, njihova vpetost v lokalno skupnost ima močan vpliv na kakovost življenja v tej sredini. Vse omenjeno velja tudi za Kulturno društvo Finžgarjeva galerija.

Ljubljansko Trnovo je zagotovo mestna četrt, ki sta ji duhovnost in umetnost zapriseženi spremljevalki skozi čas. Tam je živel eden naših največjih arhitektov Jože Plečnik, katerega domovanje je danes spremenjeno v muzej. Pisatelj Fran Saleški Finžgar je dolga leta kot duhovnik služboval v trnovski cerkvi, pred katero bi naj Prešeren prvič zagledal svojo ljubljeno Julijo. Trnovo je tudi prostor, kjer deluje KUD France Prešeren, ki s svojo neprofitno programsko politiko podpira kakovostno, drugačno in še neveljavljeno kulturo in kjer že od daljnega leta 1919 posamezniki in skupine izražajo svoje interese na področju kulture, umetnosti, izobraževanja itd. Že skoraj 30 let poletni festival Trnfest bogati kulturno življenje v slovenski prestolnici.

V ta kulturni prostor je sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja stopila Finžgarjeva galerija, ki ima svoje prostore v župnijski stavbi. Marsikateri začetnik je v njej našel priložnost za predstavitev svojih potencialov, nemalo pa je tistih, ki jim je galerija služila kot odskočna deska na nadaljnji umetniški poti. V več kot tridesetih letih delovanja so člani Kulturno umetniškega društva Finžgarjeva galerija pripravili številne dogodke, vse od razstav, koncertov in glasbenih nastopov, literarnih, filmskih in pogovornih večerov. Eden najambicioznejših koordinatorjev dogodkov v zadnjih letih je nedvomno Dušan Brešar, med slepimi in slabovidnimi poznan kot knjižničar v Knjižnici Minke Skaberne.

Prav njegovi zavzetosti gre zahvala, da so v Finžgarjevi galeriji dobili priložnost za predstavitev tudi slepi in slabovidni. Tako so pred dvema letoma ob razstavi z naslovom Pariz v zavesti slovenskega ustvarjalca v goste povabili dr. Evgena Bavčarja, slepega filozofa, pisatelja in fotografa. Obiskovalcem je razložil svoj pogled na Pariz in odnos do umetnosti nasploh. Lani se je v galeriji z razstavo slik na temo Bele krajine predstavila slabovidna slikarka Rezka Arnuš. Kot gostja je na otvoritvi razstave sodelovala Dušica Kunaver, zbiralka ljudskega izročila in etnološkega gradiva ter navzoče popeljala v svet folklore v pokrajini ob Kolpi. V začetku junija, že po oddaji tega prispevka je bil v Finžgarjevi galeriji napovedan nastop skupine umetnikov iz Zavoda Ažmurk. S čim so razveseljevali občinstvo, vam tokrat žal ne morem poročati. Glede na njihovo bogato ponudbo pa se že veselim prijetnega večera v njihovi družbi. Povsem naključno smo vam Zavod Ažmurk predstavili v uvodniku te številke.

Eden zadnjih dogodkov, ki ga je pripravilo Društvo Finžgarjeva galerija, je bil večer pozabljenih knjig z naslovom Skriti knjižni zakladi. Organizator in moderator dogodka, naš znanec Dušan, je v goste povabil Ifigenijo Simonovič, vsestransko umetnico ter predsednico slovenskega centra PEN. Razlog za povabilo je knjižno delo Albanska špijonka, ki sta ga soustvarila dva avtorja, Izidor Cankar in Narte Velikonja, podpisana s skupnim psevdonimom Ivan Dolinar.

Prva slovenska vohunska povest, izdana leta 1914 pri Katoliški založbi ter objavljena kot podlistek v časopisu Ilustrirani glasnik, opisuje obdobje balkanskih vojn in boja proti Turkom ter začetka 1. svetovne vojne. Knjigo, ki se je ohranila v enem samem izvodu, je slovenski center PEN dal v ponatis ob 50-letnici svojega delovanja in ob 100-letnici konca prve svetovne vojne. Spremno besedo za novo izdajo je prispeval Andrijan Lah, slovenski literarni zgodovinar, knjižničar in leksikograf, ki se nam je ta večer prav tako pridružil v galeriji. Gost je malce razglabljal o zgodovini slovenskih kriminalk ter povedal nekaj zanimivosti o obeh avtorjih in o načinu njenega sodelovanja pri nastajanju zgodbe.

Zakaj sta se avtorja pod knjigo podpisala s psevdonimom, pravi Simonovičeva, lahko samo sklepamo. Zagotovo je prav žanr tisti, ki ju je napeljal k temu. Ta je zelo lahek, oba avtorja, predvsem Cankar, pa sta bila že uveljavljena pisca. Poleg tega sta se bala tudi maščevanja, saj so bile vojna, vohunstvo in protiavstrijsko razpoloženje v tistem času strogo cenzurirane teme. Nekatera takratna politična razmerja, na primer odnosi med Srbi in Albanci, so v marsičem aktualna še danes. Vsebine knjige vam na tem mestu ne bom razkrivala, ker si jo lahko preberete na spletni strani digitalne knjižnice Slovenije. Po tistem, ko nam je Simonovičeva prebrala odlomek iz knjige, pa je padla še ideja, da bi knjigo tudi posneli. Prijeten majski večer v Finžgarjevi galeriji smo zaključili v sproščenem kramljanju.

Prav sproščenost in domačnost, neposredni stik med nastopajočimi in občinstvom, cenejši ali celo brezplačni vstop na prireditve, manj gneče in manjši prostori, v katerih se je lažje orientirati, so prednosti, ki jih kulturnim navdušencem ponujajo snovalci ljubiteljske kulture. Morda pa je to tisto, kar iščemo osebe z okvaro vida?

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Operaterji bodo morali ponuditi nižje cene paketov, slepi naj se sami obračajo na društva, spletna televizija z oddajami za gluhe in naglušne prenehala z oddajanjem, možna uporaba Google Sheets, na razpolago obširna nadgradnja sistema Windows 10

Avtorja in sodelavca: *Aleš Kuhar in Jožef Gregorc*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Operaterji bodo morali ponuditi nižje cene paketov

Predlog zakona, s katerim bodo morali vsi kabelski operaterji v Sloveniji ponuditi osnovni paket televizijskih programov, je že v obravnavi v parlamentu. V kolikor bo le-ta sprejet, bodo morali vsi Slovenski ponudniki storitev interneta in televizije ponuditi paket televizijskih programov brez komercialnih kanalov, s čimer se bo tudi znižala mesečna naročnina našega obstoječega paketa storitev televizije in interneta. Težava lahko nastane le pri nekaterih kabelskih operaterjih, predvsem tistih, ki ponujajo samo tako imenovano analogno programsko shemo, kjer ni mogoče ločiti komercialnih programov, kajti v tem primeru lahko spremljamo omenjene programe z običajnim televizijskim sprejemnikom.

Vir: <https://www.zurnal24.si/slovenija/operaterji-bodo-morali-ponuditi-paket-brez-pop-tv-kanal-a-planet-tv-305459>

Slepi in slabovidni naj se sami obračajo na medobčinska društva

Vsako leto je praviloma sredi maja potekal nadaljevalni računalniški tečaj tako za slepe kot slabovidne osebe, organiziran v domu oddiha Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije v Izoli, pred tem pa so potekali tudi začetni tečaji računalniškega opismenjevanja. Lansko leto pa je prišlo do sprememb, kar je morda za člane, predvsem slepe, bistveno lažje, saj so tečaji potekali v prostorih knjižnice slepih in slabovidnih Minke Skaberne v Ljubljani. Zaradi premajhnega zanimanja članov je letošnji termin nadaljevalnega računalniškega tečaja za slepe in slabovidne še pod vprašajem. Interesenti za računalniške tečaje za začetnike, kot tudi za opravljanje preizkusa usposobljenosti glede pridobitve vrednotnice za nakup osebnega računalnika, tabličnega računalnika ali mobilnega telefona naj se individualno obračajo na svoja medobčinska društva, z izjemo članov MDSS Ljubljana, katerega člani pa naj se obrnejo neposredno na Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije ali v knjižnico slepih in slabovidnih Minke Skaberne.

Vir: Bogdan Saksida, <http://www.zveza-slepih.si>

Spletna televizija z oddajami za gluhe in naglušne prenehala z oddajanjem

Od začetka leta 2015 je bilo mogoče spremljati edini program, namenjen gluhim, naglušnim ter slepim in slabovidnim. Šlo je za televizijo Tipk tv, katere ustanovitelj in direktor je bil Bojan Mord, ki ima tudi sam okvaro sluha. Zaradi neustrezne slovenske zakonodaje je morala z letošnjim letom televizijska postaja Tipk tv do nadaljnjega prenehati z oddajanjem. Vzrok trenutnega izpada je v tem, ker slovenska zakonodaja ne dovoljuje pridobivanja donacij v dobrodelne namene, v kolikor gre za ustanovljeno podjetje z dobičkom, kot je s.p. ali d.o.o. Program v živo smo lahko spremljali v nekaterih kabelskih sistemih ter pri dveh internetnih ponudnikih, vse oddaje in prispevki pa so bili podnaslovljeni s slovenskim znakovnim jezikom s strani tolmača za gluhe in naglušne osebe. »Tako, ko bo mogoče, bo program ponovno uvrščen v programske sheme kabelskih ponudnikov, do takrat pa je možen le ogled vseh posnetih oddaj iz arhiva,« je povedal Bojan Mord.

Vir: Bojan Mord, <http://www.tipk.si>

Googlove preglednice (Google Sheets) od letos naprej lahko uporabljajo tudi uporabniki bralnikov zaslonske slike, ki delajo z brajico

Z izdajo različice bralnika zaslona JAWS 2018.1803.24 in NVDA 2018.1 lahko zdaj brez težav uporabljamo urejevalnik preglednic Google Sheets v operacijskem sistemu Windows tako z govorno podporo kot brajevo vrstico. Podrobna navodila lahko najdemo na spletnih straneh razvijalcev posameznega bralnika ali v Googlovem središču pomoči. Uporaba je postala možna z marčno posodobitvijo paketa G Suite.

Vir: <https://www.google.com/accessibility/blog/post/braille-support-windows.html>

Na razpolago obširna nadgradnja operacijskega sistema Windows 10 (Windows 10 aprilski posodobitev – April update)

Meseca aprila je svetovni računalniški gigant Microsoft objavil novo nadgradnjo operacijskega sistema Windows 10. Prinaša kar nekaj novosti na področju stabilnosti, dodana je funkcija časovnice, kar pomeni, da imamo vpogled do vseh datotek in map, ki smo jih obdelovali zadnji mesec. Seveda razvijalci niso pozabili na osebe, ki uporabljajo bralnike zaslona. Struktura področja dostopnosti v Nastavitvah je dobila boljši, bolj logični in lepši videz, veliko lažji je tudi dostop do menijev z nastavitvami. Po novem lahko bralnik zaženemo tudi v varnem načinu, narejen pa je bil tudi korak naprej pri omogočanju souporabe brajeve vrstice s Pripovedovalcem in drugim bralnikom zaslona, ki je nameščen v sistem.

Vir: <https://support.microsoft.com/en-us/help/22798/windows-10-narrator-get-started>

© 2002-2018 [Vizitka RIKOSS](#) [Uredništvo](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)